Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Планування оборотних активів підприємства

за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю «Буринський молокозавод», м. Буринь

Студента 2 курсу 2 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпека бізнесу» — Рудиченко Тетяни Сергіївни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент — Вавдійчик Ірина Миколаївна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф. — Блакита Ганна Владиславівна

Київ 2020

Зміст

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА 7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УПРАЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ 17
ТОВ «БУРИНСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД» 17
2.1 Загальна економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності 17
2.2. Аналіз складу та струкрутри оборотних активів підприємства 24
2.3. Оцінювання стану управління оборотними активами на підприємстві 32
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТОВ «БУРИНСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД» 40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 60

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає нових підходів до управління економікою як на макрорівні, так і на рівні окремих підприємств. Особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які б відповідали ринковим умовам господарювання та забезпечували достатній рівень платоспроможності, ліквідності, прибутковості. У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотних активів, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому одним із найактуальніших завдань у напрямі забезпечення фінансової стійкості вітчизняних підприємств є суттєве вдосконалення механізму управління оборотними активами. В системі заходів, направлених на підвищення ефективності роботи підприємства і зміцнення його фінансового стану, важливе місце займають питання раціонального формування та ефективного використання оборотних активів. Інтереси підприємства вимагають повної відповідальності за результати своєї виробничо-господарської діяльності. Оскільки фінансовий стан підприємства знаходиться в прямій залежності від стану оборотних коштів, що передбачає взаємозалежність витрат з результатами господарської діяльності і відшкодування витрат власними засобами, підприємства зацікавлені в раціональній організації оборотних коштів – організації їх руху з мінімально можливою сумою для отримання найбільшого економічного ефекту.

Значний внесок в дослідження проблем управління оборотними активами зробили такі вітчизняні вчені, як І.О. Бланк, С.В. Калабухова, О.В. Кнейслер, О.Р. Квасовський, О.Ю. Ніпіаліді, А.М.Ковалева, М.Р. Ковбасюк, І.Д. Луценок, Е.С. Стоянова, І.Ф. Стефанів, Н.Я. Спасів та інші. Разом з тим, існує ряд 4 теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними як на

рівні промисловості в цілому, так і на рівні її окремих галузей. До них слід віднести проблеми класифікації оборотних активів, оцінки ефективності їх використання, вдосконалення системи контролю, системи обліку оборотних активів, нейтралізації впливу кризових явищ на їх формування.

Мета роботи випускної кваліфікаційної роботи роботи є дослідження особливостей управління оборотними активами підприємства та обгрунтування пропозицій щодо його вдосконалення.

В роботі вирішено наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність та структуру оборотних активів підприємства;

- навести загальну економічну характеристика та аналіз основних показників діяльності ТОВ «Буринський молокозавод»;

- провести аналіз оборотних активів підприємства;

- здійснити оцінювання стану управління оборотними активами на підприємстві;

- обгрунтувати пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємства;

- розробити напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Об’єкт дослідження в роботі є процес управління оборотними активами.

Предмет дослідження є власне механізм управління оборотними активами підприємства та напрямки його удосконалення.

Роботу виконано на матеріалах підприємства ТОВ «Буринський молокозавод», яке здійснює виробництво та реалізацію молочної продукції. Чистий дохід підприємства у 2019 році складав 336842 тис.грн, обсяг чистого прибутку – 962 тис.грн. Обсяг активів підприємства станом на 01.01.2020 р. складає 120299 тис.грн, а обсяг власного капіталу – 43255 тис.грн.

Методи дослідження виконувалися за допомогою загальнонаукових методичних прийомів (аналіз, синтез, індукція і дедукція), економіко-

статистичних методів (порівняння, групування, аналіз динамічних рядів, графічний метод), економіко-математичні методи (моделювання). Обробка інформаційного забезпечення здійснювалась з використанням сучасних інформаційних технологій і програм.

Інформаційна база дослідження. Теоретичною базою написання магістерської роботи стали монографії та підручники вітчизняних і закордонних вчених, нормативно-правові акти.

Структура роботи складається з 3-х розділів, вступу, 23-х таблиць, 4-х таблиць, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 50 сторінок.

РОЗДІЛ 1
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаючи зміст поняття «оборотні активи», варто відмітити, що єдиного підходу до його економічної сутності у сучасній економічній науці немає. Також слід зазначити, що в різних джерелах крім поняття «оборотні активи» використовують ще такі поняття як «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотні засоби», що чітко не розмежовуються.

Відповідно до НП(С)БО 1, оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [35].

На думку Гринюк І.В. "оборотні активи - інвестиція фірми у короткострокові активи - готівку, ліквідні цінні папери, товарно-матеріальні запаси і рахунки дебіторських заборгованостей" [13]. Виходячи з поданого визначення можна виділити дві важливі сутнісні характеристики даного поняття. По-перше це те, що оборотні активи поєднують у собі матеріально-речову та вартісну форми капіталу, тобто вони являють собою сукупність товарно-матеріальних запасів, які мають матеріальну форму і дебіторська заборгованість та грошові активи, які відповідно мають вартісну форму. Другою не менш важливою сутнісною характеристикою є наявність грошового характеру, тобто основою формування оборотних активів є грошові кошти, які або безпосередньо існують в даній формі, або представлені різними видами фінансових ресурсів, які формуються та використовуються для подальшого перетворення в грошові кошти та їх примноження.

Бланк І.О. визначає оборотні активи як сукупність майнових цінностей підприємства, що використовуються переважно в операційній його діяльності та повністю споживаються впродовж одного операційного циклу або одного поточного року [1]. В даному визначенні крім поданих вище додається ще одна

важлива сутнісна характеристика даного поняття, а саме використання протягом одного операційного циклу. В першу чергу дана сутнісна характеристика дає можливість розділяти такі поняття як «оборотні активи» та «необоротні активи», що розділяються за терміном їх використання. Також вона дає змогу окреслити період використання оборотних активів, що охоплює проміжок часу від придбання запасів до отримання грошових коштів від реалізації готової продукції та товарів.

Демченко Т.А. вважає, що оборотні активи – це активи підприємства, які відновлюються з певною періодичністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які як мінімум однократно обертаються протягом року або одного виробничого циклу, якщо останній перевищує 12 місяців [17]. Дане визначення є значно ширшим та охоплює такі сутнісні характеристики: поєднання у собі матеріально-речової та вартісної форми капіталу, має грошовий характер, використовується протягом одного операційного циклу, забезпечує господарську діяльність підприємства та наявна постійна оборотність. Відповідно дане визначення доповнене такою сутнісною характеристикою як постійна оборотність, що висвітлює безперервність процесу використання оборотних активів. Тобто після повернення вкладеного капіталу в кінці циклу відбувається повне чи часткове його подальше фінансування у оборотні активи.

Ковальчук Н.О. використовує поняття «оборотні активи» та «оборотні ресурси» і зазначає, що це активи, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку [25]. У доповнення до сказаного, для формулювання даного визначення Осадчук Д. використовує такі сутнісні характеристики: наявність грошового характеру, постійна оборотність, забезпечення господарської діяльності підприємства та прибуток як результат їх використання. Тобто в даному визначенні концентрується увага на призначенні оборотних активів та цілях їх використання, що висвітлює одну з основних цілей існування підприємства взагалі. Здійснення ефективної господарської

діяльності, шляхом ефективного використання оборотних активів, забезпечує отримання бажаного результату, а саме прибутку [38].

На нашу думку, одне з найповніших визначень подають Лисьонкова Н.М. та Захарчук В.Ю., які визначають оборотні активи як фінансові ресурси, що інвестуються в кожному виробничо-комерційному циклі для створення виробничих оборотних фондів і купівлю робочої сили, які в процесі кругообороту, постійно переходять з однієї функціональної форми в іншу, створюючи при цьому фонди обігу, та, які відшкодовуються у грошовій формі в кінці кожного циклу кругообороту, забезпечуючи цим самим поряд з основним капіталом безперервність процесу виробництва та реалізації продукції [30]. Дане визначення охоплює всі подані вище сутнісні характеристики окрім - прибуток як результат використання оборотних активів, та доповнене такою характеристикою як структурна трансформація. На нашу думку, дана сутнісна характеристика є дуже важливою, адже дає змогу зрозуміти особливості формування та використання кожної складової оборотних активів, їх тісний взаємозв'язок між собою.

При визначенні сутності поняття «оборотні активи», доцільно додати ще таку сутнісну характеристику як ритмічність використання. Оскільки використання оборотних активів відбувається послідовно, відповідно до розроблених планів чи програм підприємства. Тобто це злагоджений процес, який має певні строки виконання для кожного етапу (складової). Звісно вони можуть змінюватися, коригуватися, що є основою ефективного їх здійснення, але при цьому все одно зберігається сама суть та послідовність даного процесу. Більш загальновживаним є ритмічність виробництва, однак, ритмічність притаманна і дебіторській заборгованості, і грошовим коштам. Адже це чіткі процеси по наданню товарів покупцям, відстроченню на певний визначений термін та поверненню грошових коштів на підприємство згідно укладених договорів.

Вважаємо за доцільне виділити ще таку сутнісну характеристику оборотних активів як взаємопов'язаність їх структурних складових. Складові

оборотних активів на відміну від необоротних тісно взаємопов’язані та послідовно випливають одна з одної. При ефективному управлінні оборотними активами їх обсяг регламентується та обмежується, що зумовлено багатьма факторами, а саме розміром підприємства, його політикою управління оборотними активами, раціональністю розподілу і використання коштів та інші. Тобто дана сутнісна характеристика показує тісний зв'язок між структурними складовими оборотних активів.

Також, варто здійснити розширення однієї сутнісної характеристики, а саме - результатом використання оборотних активів є прибуток. Здійснений нами аналіз різних економічних джерел дає змогу зробити висновок, що вчені які виділяли у своїх визначеннях поняття «оборотні активи» цілі їх використання обмежувалися лише отриманням прибутку. Однак, на нашу думку, результатом використання оборотних активів можуть бути різні економічні ефекти, а саме дохід від реалізації продукції та послуг, валовий прибуток, чистий прибуток, прямі доходи. Також у зв’язку з розвитком ціннісно орієнтованого управління підприємством можна виділити такий ефект як максимізація ринкової вартості та добробуту власників.

Проаналізувавши сутність поняття «оборотні активи» слід відзначити дане поняття є досить широким та багатогранним. Оборотні активи є однією із складових частин майна підприємств і знаходяться в постійному русі, здійснюючи відповідний кругообіг. В процесі виробничої діяльності відбувається постійна трансформація окремих елементів оборотних активів. Підприємство закуповує сировину і матеріали, виготовляє продукцію, після чого продає її, як правило, в кредит, в результаті чого утворюється дебіторська заборгованість, яка через деякий проміжок часу перетворюється в грошові засоби. Тим самим здійснюється, змінюючи форми руху, їх безперервний оборот.

Проведений аналіз сутності поняття «оборотні активи» та їх сутнісних характеристик, виділених різними вченими та доповненими нашими власними, дає змогу їх узагальнити та систематизувати (рис.1.1):

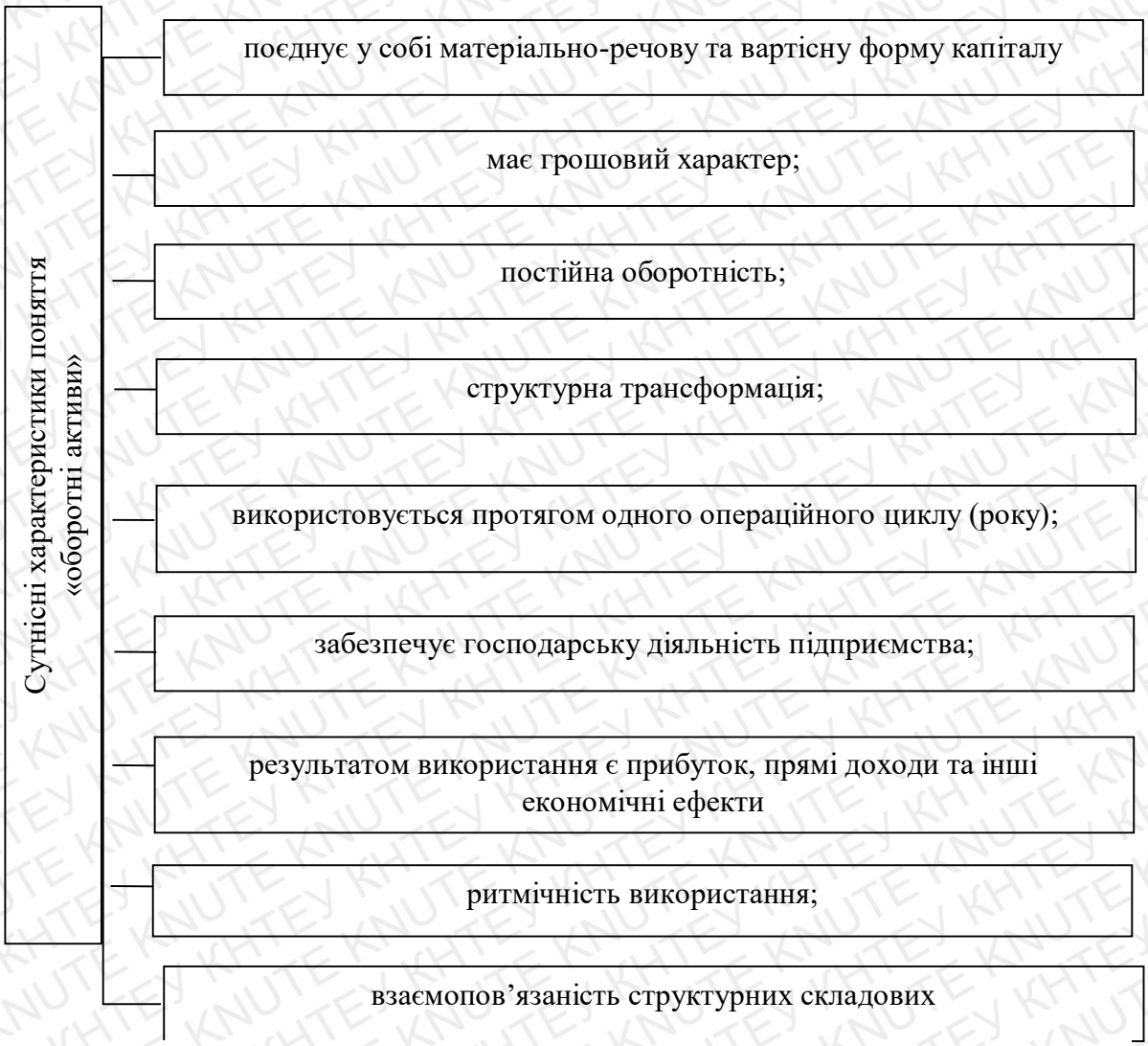

Рис. 1.1. Аналіз сутнісних характеристик поняття «оборотні активи» [30, 38]

Узагальнення аналізу сутності оборотних активів дає можливість стверджувати про важливість та необхідність всебічного дослідження даної категорії. Адже правильне та повне її розуміння відіграє важливу роль у практичній діяльності.

Таким чином, на основі аналізу визначень різних науковців нами було сформоване власне, подане далі.

З позиції фінансового менеджменту, на думку Демченко Т.А. класифікація оборотних активів будується за наступними ознаками (рис. 1.2) [1]:

Рис. 1.2. Класифікація оборотних активів підприємства за основними напрямами [1]

1. За характером фінансових джерел оборотні активи діляться на:

а) валові оборотні активи (оборотні активи в цілому), характеризують їх загальний обсяг, сформований за рахунок як власного, так і залученого капіталу.

б) чисті оборотні активи (чистий робочий капітал) характеризує ту частину їх обсягу, яка сформована за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Суму чистих оборотних активів розраховують за формулою [23, с.104]:

$$ЧОА = ОА – КФЗ \quad (1.1)$$

Де, ЧОА – сума чистих оборотних активів;

ОА – сума валових оборотних активів підприємства;

КФЗ – короткострокові поточні фінансові зобов'язання.

в) власні оборотні активи характеризують ту їх частину, яка сформована за рахунок власного капіталу підприємства.

Більшість вітчизняних авторів класифікацію за даною ознакою представляють наступним чином: оборотні активи підприємства формуються за рахунок власних коштів, банківських кредитів та коштів інших суб'єктів господарювання (комерційного кредиту).

2. За складом оборотні активи в практиці фінансового менеджменту класифікують наступним чином:

а) запаси. Цей вид оборотних активів характеризує обсяг вхідних матеріальних потоків в формі запасів, які забезпечують виробничу діяльність підприємства;

б) дебіторська заборгованість. Вона характеризує суму заборгованості на користь підприємства, представлену фінансовими зобов'язаннями юридичних та фізичних осіб по розрахункам за товари, роботи, послуги, видані аванси і т.д.;

в) грошові кошти. До них відносять не тільки залишки грошових коштів в національній та іноземній валюті, але й суму короткострокових фінансових вкладень, які розглядаються як форма інвестиційного використання тимчасово вільних залишків коштів;

г) інші види оборотних активів. До них відносяться оборотні активи , які не включені в склад вище згаданих (видатки майбутніх періодів, тощо).

3. За характером участі в операційному процесі. У відповідності до цієї ознаки оборотні активи диференціюються наступним чином:

а) оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл підприємства;

б) оборотні активи, що обслуговують фінансовий (грошовий) цикл підприємства (дебіторська заборгованість, поточні інвестиції).

4. За періодом функціонування оборотних активів виділяють наступні:

а) постійна частина, вона представляє незмінну частину коштів, що не залежить від сезонних та інших коливань операційної діяльності підприємства і не пов'язана з формуванням запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання дострокового завозу. Іншими словами, це мінімум оборотних активів, необхідний підприємству для здійснення операційної діяльності;

б) змінна частина пов'язана з сезонними зростаннями обсягів виробництва і реалізації продукції, що вимагає в окремі періоди господарської діяльності підприємства запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання.

Для обґрунтування загальної потреби в оборотних активах застосовують різноманітні методи планування. Основними методами планування оборотних активів є наступні.

Метод прямого розрахунку. Він передбачає обґрунтування потреби в кожному елементі оборотних активів із урахуванням конкретних умов постачання, технології та організації виробництва, збуту продукції тощо. Загальна потреба в оборотних активах (Поб.а.) згідно з цим методом, обчислюється як сума запланованих обсягів кожного їх виду [40]:

$$Поб.а. = Пз + Пдз + Пгк + Пі \quad (1.1)$$

де, Пз - потреба в запасах;

Пдз - запланована сума дебіторської заборгованості;

Пгк - запланована потреба в грошових коштах;

Пі - потреба в інших оборотних активах.

Цей метод планування оборотних активів є найбільш точним та трудомістким. Його застосування доцільно розглядати за окремими елементами оборотних активів.

Економічний метод планування загальної потреби в оборотних активах полягає у коригуванні сукупної потреби в оборотних активах на темпи зростання обсягів виробництва продукції та зміну рівня їхня оборотності. Для цього застосовується формула [40]:

$$\text{Поб. а} = \frac{(\text{Об. а. з} \times \text{Зв}) \times (1 - \text{Зо})}{100} \quad (1.2)$$

де Поб.а - планова потреба в оборотних активах, тис. грн;

Об.а.з - сума оборотних активів у звітному періоді, тис. грн;

Зв, Зо - відсоток зростання у плановому періоді обсягу виробництва та оборотності оборотних активів, відповідно.

Контрольний метод є різновидом економічного методу планування оборотних активів і передбачає їх поділ на дві групи: оборотні активи, потреба в яких залежить від обсягів діяльності, та активи, потреба в яких безпосередньо не залежить від обсягів діяльності. Плановий обсяг оборотних активів, які залежать від обсягів діяльності визначають шляхом коригування їх обсягу на приріст обсягів діяльності. Планову суму іншої групи оборотних активів визначають шляхом збільшення їхньої фактичної суми на 50% [40].

$$\text{Поб. а} = \frac{(\text{Об. а. з} \times \text{Зв}) \times (1 - \text{Зо})}{100} + \frac{\text{Об. а. нз} \times 150}{100} \quad (1.3)$$

де Об.а.нз - сума оборотних активів звітного періоду, що залежать від обсягів діяльності підприємства;

Метод коефіцієнтів передбачає розрахунок співвідношення між темпами зростання виробницта і реалізації продукції та окремих елементів оборотних активів, на основі яких здійснюється коригування фактичних їх обсягів [40]:

$$\text{Поб. а} = \text{Об. а. нз} + \frac{\Delta\text{ВР} \times \text{КЕоб. а}}{100} \quad (1.4)$$

де Об.а.пл. – сума оборотних активів на почаотк планового періоду, тис.грн.;

ΔВР – очікуваний приріст виручки від реалізації, тис.грн.;

Об.а.нз – сума оборотних активів звітного періоду, що не залежать від обсягів діяльності підприємства;

КЕоб.а – коефіцієнт еластичності оборотних активів від реалізації в досліджуваному періоді, % [40]:

$$КЕоб.а = \frac{(Іоб.а - 1) \times 100}{Івр} \quad (1.5)$$

Де Іоб.а, Івр – індекс зміни, відповідно, оборотних активів та виручки від реалізації у досліджуваному періоді, виражений десятковим дробом.

Отже, результати досліджень різних підходів науковців до визначення поняття «оборотні активи» дають можливість стверджувати, що правильне розуміння даного поняття є дуже важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Однак, слід відзначити, що значна частина визначень характеризує дане поняття дещо однобоко і не висвітлює всієї їх сутності. Виділення основних сутнісних характеристик поняття «оборотні активи» дало змогу сформулювати власне більш повне визначення. Отже, оборотні активи – сукупність мобільних активів, які ритмічно використовуються протягом одного операційного циклу (року), здійснюють свою структурну трансформацію, з урахуванням взаємопов'язаності їх складових, та забезпечують господарську діяльність підприємства з метою отримання економічного ефекту. Нормування оборотних активів включає розробку й установлення на кожнім підприємстві спеціальних норм по окремих видах матеріальних цінностей, витрат виробництва й т.д. і розрахунок нормативу власних оборотних активів у грошовому вираженні на кінець року, кварталу.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ УПРАЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ЗА ТОВ «БУРИНСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

2.1. Загальна економічна характеристика та аналіз основних показників діяльності ТОВ «Буринський молокозавод»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Буринський молокозавод» є підприємством виробничого профілю, яке спеціалізується на переробці молочної сировини і виготовлення молочних та молоковмісних продуктів. Підприємство було зареєстроване як юридична особа 12.01.2015 року. Підприємство випускає 12 видів молочної продукції під ТМ «Веселий молочник»: масло, молоко, сметану, кефір, ряжанку, термостатну молочну продукцію, м'які і кисломолочні сири, йогурти, ноу-хау підприємства – питну закваску з наповнювачами та без них.

Розглянемо основні показники доходів, витрат та фінансових результатів ТОВ «Буринський молокозавод» за 2017-2019 рр., які наведено у табл. 2.1. Інформаційною базою для аналізу показників діяльності підприємства в даному є дані Форми 1 (Баланс), Форми 2 (Звіт про фінансові результати).

Таблиця 2.1

Динаміка основних показники доходу, витрат та фінансових результатів ТОВ «Буринський молокозавод» за 2017-2019 рр., тис.грн

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн		Темп приросту, %	
	2017р.	2018р.	2019р.	2017-2018рр.	2018-2019рр.	2017-2018рр.	2018-2019рр.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	526143	488157	336842	-37986	-151315	-7,2	-31,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	492137	460318	319741	-31819	-140577	-6,5	-30,5
Валовий прибуток	34006	27839	17101	-6167	-10738	-18,1	-38,6

Інші операційні доходи	61889	57421	6153	-4468	-51268	-7,2	-89,3

продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Адміністративні витрати	6014	5617	5934	-397	317	-6,6	5,6
Витрати на збут	9887	9682	5271	-205	-4411	-2,1	-45,6
Інші операційні витрати	61217	59527	10895	-1690	-48632	-2,8	-81,7
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	18777	10434	1154	-8343	-9280	-44,4	-88,9
Інші доходи	87	81	43	-6	-38	-6,9	-46,9
Інші витрати	0	34	0	34	-34	-	-100,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	18864	10549	1197	-8315	-9352	-44,1	-88,7
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2516	2334	235	-182	-2099	-7,2	-89,9
Чистий фінансовий результат: прибуток	16348	8215	962	-8133	-7253	-49,7	-88,3

На основі проведених розрахунків можемо стверджувати, що діяльність підприємства була прибутковою у 2017-2019 рр., однак чистий фінансовий результат від усіх видів діяльності мав поступову тенденцію до скорочення. Сума чистого прибутку становила у 2017 році – 16348 тис.грн, 2018 році -8215 тис.грн, а у 2019 році підприємство отримало прибуток в сумі 962 тис.грн. Зниження обсягу прибутку пояснюється скороченням обсягів виробництва продукції та її експорту на зарубіжні ринки (переважно країни СНД). Так, у 2018 році обсяги доходів підприємства скоротилися на 37986 тис.грн, а у 2017-2019 рр. – на 151315 тис.грн або на 31,0%. У 2019 році підприємство практично втратило майже весь експортний ринок збуту, оскільки не змогло домовитися з посередником, який здійснював закупівлі молочної продукції (переважно продукція тривалого зберігання: згущене молоко, сухе молоко, вершки та пастеризоване молоко тривалого зберігання). Також у 2018-2019 рр. спостерігалося скорочення заготівель натурального молоко в Сумській області.

Для аналізу діяльності підприємства також варто охарактеризувати його майновий потенціал. З цією метою проаналізуємо обсяги та структуру активів. Динаміку загального обсягу активів ТОВ «Буринський молокозавод» ілюструє табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка загального обсягу активів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., тис.грн

Показник	Станом на дату:				Абсолютне відхилення, тис.грн			Темп приросту, %		
	01.01. 2017р.	01.01. 2018р.	01.01. 2019р.	01.01. 2020р.	01.01. 17-01.01.18	01.01. 18-01.01. 19	01.01. 19-01.01. 20	01.01.17-01.01.18	01.01. 18-01.01. 19	01.01. 19-01.01. 20
Активи разом	88122	146278	104262	120299	58156	-42018	16037	66,0	-28,7	15,4
в т.ч.										
Необоротні активи	43043	45297	47948	43255	2254	2651	-4693	5,2	5,9	-9,8
Оборотні активи	45079	100981	56314	77044	55902	-44667	20730	124,0	-44,2	36,8

Протягом 2017 року спостерігалось зростання обсягу оборотних активів на 751,1 тис.грн (+66,0%). Зростання обсягу необоротних активів відбувалося на рівні 2254 тис.грн (5,2%). Як бачимо, в структурі активів балансу підприємства приріст оборотних активів у 2017 році перевищує приріст необоротних активів. Така ситуація зумовлена зростанням обсягів діяльності підприємства у даному періоді.

Станом на 01.01.2018 обсяг активів підприємства зменшився на 42018 тис.грн (-28,7%), обсяг необоротних активів зріс на 2651 тис.грн (5,9%), обсяг оборотних активів зменшився на 44667 тис.грн або на 44,2%. В даному періоді ми спостерігаємо перевагу зростання обсягу необоротних активів над обсягами оборотних. Такі коливання призвели до зміни у структурі активів балансу підприємства в 2018 році (рис. 2.1).

У 2019 році обсяг активів збільшився на 16037 тис.грн (15,4%). Обсяг оборотних активів збільшився на 20730 тис.грн або на 36,8, а необоротні активи зменшились на 4693 тис.грн. Значне зростання обсягу оборотних активів у 2019 році зумовлено зростанням дебіторської заборгованості за розрахунками з одним із підприємств засновників - видача безвідсоткової короткострокової фінансової допомоги. Таку дебіторську заборгованість не можна класифікувати ні як

товарну, ні як аванси видані. Тому її було віднесено бухгалтерією до інших оборотних активів.

Рис. 2.1. Структура активів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., %

В структурі активів досліджуваного підприємства переважає частка оборотних активів (табл. 2.2), однак, впродовж 2017-2018 років спостерігалася тенденція до її зростання, а у 2018-2019 рр. – до зниження.

Надалі варто також оцінити ефективність використання необоротних активів підприємства. Проаналізуємо показники ефективності використання основних засобів (табл. 2.3).

Як свідчить динаміка показників фондовіддачі та фондоозброєності, в цілому рівень продуктивності використання основних засобів має тенденцію до зниження. У 2018 році фондовіддача зменшилась на 1,23 пункти або на 9,6% за рахунок домінуючого зростання залишкової вартості основних засобів та зменшенням обсягів доходів. У 2019 році спостерігалося зменшення фондовіддачі на 3,37 пункти або на 29,3% внаслідок продовження тенденція у зниженні доходів.

Характеризуючи рівень фондоозброєності на підприємства, можна зробити висновок, що він нееластичний до обсягів діяльності, що зумовлено

тенденцією до скорочення середньооблікової чисельності працюючих при відносно незмінній довгостроковій тенденцій у вартості основних засобів.

Таблиця 2.3

Динаміка показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Буринський молокозавод» за 2017-2019 рр.

Показники	Формула розрахунку	Роки			Абсолютне відхилення, дн		Темп приросту, %	
		2017р.	2018 р	2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
Фондовіддача (за доходами), пунктів	ФВд = Д / ОЗ	12,73	11,51	8,13	-1,23	-3,37	-9,6	-29,3
Фондовіддача (за власним капіталом) , пунктів	ФВвк = ВК / ОЗ	0,09	0,28	0,45	0,19	0,17	221,3	62,8
Фондомісткість виручки, пунктів	ФМд = 1 – ФВд	0,08	0,09	0,12	0,01	0,04	10,7	41,5
Фондомісткість власного капіталу, пунктів	ФМвк = 1 - ФВвк	11,68	3,64	2,23	-8,05	-1,40	-68,9	-38,6
Фондоозброєність, пунктів	ФО = ОЗ / СОЧ	0,10	0,09	0,10	-0,01	0,02	-11,6	17,9
Чиста рентабельність / збитковість основних засобів, %	Рчп_оф = ЧП / ОЗ	82,29	65,62	41,29	-16,67	-24,32	-20,3	-37,1

Показник фондовіддачі за власним капіталом також мав тенденцію до зниження – на 0,19 пункти у 2018 році та на 0,15 пункти у 2019 році. Показники фондомісткості були оберненими до показників фондовіддачі.

У 2017-2018 рр. можна було спостерігати зростання показника валової рентабельності на 4,20%, в зв’язку з чим він склав 19,74%. Показник чистої рентабельності у цьому періоді зріс на 4,10% та склав 6,35%.

У 2019 році відбулося зниження усіх показників рентабельності використання основних засобів, що було зумовлене отриманням підприємством фінансового збитку.

Упродовж 2017-2019 роках спостерігалося постійне зниження показника чистої рентабельності витрат по утриманню основних засобів, що зумовлено постійним зниженням рівня валового та чистого прибутку, що припадає на 1 грн витрат, пов'язаних з утриманням основних засобів.

З метою дослідження коефіцієнтів платоспроможності в даному питанні нам необхідно проаналізувати тенденції зміни таких показників як загальний коефіцієнт покриття, проміжний коефіцієнт покриття та коефіцієнт абсолютної ліквідності, оскільки саме ці показники дають нам змогу зрозуміти, яку частину поточних зобов'язань досліджуване підприємство може погасити за рахунок різних видів оборотних активів (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників платоспроможності ТОВ «Буринський молокозавод» за 2017 – 2019 роки, пунктів

Показники	Станом на				Абсолютне відхилення, пунктів			Темп приросту, %		
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20
Коефіцієнт швидкого покриття, пунктів	0,00009	0,00007	0,00008	0,00008	-0,000022	0,000011	-0,000003	-23,8	15,0	-3,3
Коефіцієнт проміжного покриття, пунктів	0,272	0,460	0,356	0,449	0,188	-0,103	0,092	69,3	-22,5	25,9
Коефіцієнт загального покриття, пунктів	0,524	0,715	0,655	0,759	0,191	-0,060	0,104	36,5	-8,4	15,8
Чистий грошовий потік, тис.грн	-	11037,3	5487,2	11787,0	-	-5550,1	6299,8	-	-50,3	114,8
Рівень операційної платоспро-можності, пунктів	-	1938,9	1025,4	3448,1	-	-913,5	2422,7	-	-47,1	236,3

Загальний коефіцієнт покриття знижувався протягом 2018 року на 0,060 пункти і склав станом на кінець 2019 року 0,759 пункти. Загалом його оптимальне значення для підприємства знаходиться на рівні 1 - 2, тобто можна зробити висновок про те, що в деяких періодах спостерігається навіть дуже

низьке значення цього показника, що свідчить про слабку здатність для даного підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Проміжний коефіцієнт покриття змінювався аналогічно до зміни загального коефіцієнта покриття. Загалом, оптимальні значення для даного показника знаходяться на рівні 1-1,5. Тобто можна зробити висновок, що рівень платоспроможності підприємства наближався до критично низького значення. Значення коефіцієнту швидкого покриття є надзвичайно низьким.

На основі наведених значень показників поточної фінансової стійкості можна вказати наступне (таблиця 2.5):

Таблиця 2.5

Показники поточної фінансової стійкості ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Показник	Станом на дату:				Абсолютне відхилення, пунктів		
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний оборотний капітал (ВОК), тис.грн	-40992	-40273	-29637	-24488	719	10636	5149
Кредиторська заборгованість товарного характеру (КТ), тис.грн	39198	47812	48124	70147	8614	312	22023
Сума ВОК та КТ (нормальні джерела фінансування), тис.грн	-1794	7539	18487	45659	9333	10948	27172
Запаси та витрати майбутніх періодів, тис.грн	21777	36149	25766	31510	14372	-10383	5744
Коефіцієнт покриття запасів та витрат власними оборотними активами та кредитами під ТМЦ	-2,04	-11,59	-12,43	9,99	-10	-1	22
Дебіторська заборгованість товарного хаактеру, тис.грн	11938	19817	14125	28122	7879	-5692	13997
Коефіцієнт покриття запасів, витрат та дебіторської заборгованості нормальними джерелами фінансування (ВОК + КТ)	-18,79	7,42	2,16	1,31	26	-5	-1

Можемо бачити, що у 2017 році відбулося значне зростання рівня фінансової стійкості, що було спричинене зростанням нормальних джерел фінансування (ВОК +КТ) на 10948 тис.грн. У 2018-2019 р. рівень покриття запасів та витрат нормальними джерелами фінансування мав також тенденцію до зростання, однак з урахуванням дебіторської заборгованості даний показник зменшувався.

Отже, у даному питанні було наведено економічну характеристику підприємства ТОВ «Буринський молокозавод». У 2019 році підприємство практично втратило майже весь експортний ринок збуту, оскільки не змогло домовитися з посередником, який здійснював закупівлі молочної продукції (переважно продукція тривалого зберігання: згущене молоко, сухе молоко, вершки та пастеризоване молоко тривалого зберігання). Також у 2018-2019 рр. спостерігалося скорочення заготівель натурального молоко в Сумській області. Негативні зміни у фінансовому стані підприємства ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр. обумовлені насамперед зростанням у цьому періоді обсягів позикового фінансування та паралельного скорочення власних оборотних активів.

2.2. Аналіз складу та структури оборотних активів підприємства

У даному питанні перейдемо до аналізу обсягів та структури оборотних активів. Для цього проаналізуємо показники їх динаміки та складу (табл. 2.6 – 2.7).

Таблиця 2.6

Склад оборотних активів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., тис.грн

Статті оборотних активів	Станом на дату:				Абсолютне відхилення			Темп приросту, %		
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01.17 - 01.01.18	01.01.18 - 01.01.19	01.01.19-01.01.20	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20
Обсяг оборотних активів, тис.грн	45079	100981	56314	77044	55902	-44667	20730	124,0	-44,2	36,8
в т.ч.										

продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запаси, тис.грн	21699	36020	25674	31478	14321	-10346	5804	66,0	-287	22,6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис.грн	11938	19817	14125	28122	7879	-5692	13997	66,0	-28,7	99,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис.грн	12	20	14	5059	8	-6	5045	66,7	-30,0	36035,7
Витрати майбутніх періодів, тис.грн	78	129	92	32	51	-37	-60	65,4	-28,7	-65,2
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис.грн	10020	21447	15287	11711	11427	-6160	-3576	114,0	-28,7	-23,4
Гроші та їх еквіваленти, тис.грн	8	10	7	8	2	-3	1	25,0	-30,0	14,3
Інші оборотні активи, тис.грн	1324	23538	1115	634	22214	-22423	-481	1677,8	-95,3	-43,1

Спочатку проаналізуємо дебіторську заборгованість. Вона впродовж досліджуваного періоду постійно збільшувалась досить значними темпами.

Так, за 2017 рік обсяги дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги зросли на 7879 тис.грн або на 66,0%. У 2018 році зниження обсягу товарної дебіторської заборгованості склало -5692 тис.грн або -28,7%. У 2019 році обсяг дебіторської заборгованості збільшився на 13997 тис.грн або на 99,1%. Обсяги дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом у 2017 зросли на 8 тис.грн (66,7%), за 2018-й рік – скоротилися на 6 тис.грн (-30,0%), за 2019-й рік – зросли 5045 тис.грн (36035,7%).

Зростання обсягів сукупної дебіторської заборгованості підприємства за 2019 рік було зумовлено переважно зростанням заборгованості покупців та іншої поточної дебіторської заборгованості.

До складу іншої поточної дебіторської заборгованості входять аванси видані постачальникам послуг та додаткових сервісів (монтажні роботи, технічне обслуговування молокопереробного комплексу, комунальні платежі), податкові кредити по договорах з постачальниками.

У 2017 році інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 11427 тис.грн або на 114,0 %. У 2018 році відбулось скорочення іншої поточної дебіторської заборгованості на 6160 тис.грн, що зумовлювалося закриттям актів виконаних робіт за платежами за послуги (надані поза межами операційної діяльності підприємства) наприкінці року. У 2019 році обсяг іншої поточної дебіторської заборгованості продовжив тенденцію до скорочення на 3576 тис.грн або на 23,4%, що зумовлено погашенням значної частини заборгованості перед організаціями, які здійснювали будівельно-монтажні роботи та роботи по завершенню додаткового молокопереробного цеху підприємства.

Обсяги запасів на складі підприємства станом на 01.01.17 року складали 21699 тис.грн, до кінця 2017 року вони збільшилися на 14321 тис.грн. Станом на 01.01.19+ обсяг запасів скоротився на 10346 тис.грн, станом на 01.01.20 – збільшився на 5804 тис.грн.

Зростання обсягу запасів досліджуваного підприємства у 2019 році було зумовлене збільшенням необхідності у нормативі запасу для деяких сировинних матеріалів та запчастин для поточного обслуговування виробничих ліній.

Проаналізуємо структуру окремих статей оборотних активів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка структури оборотних активів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., %

Статті оборотних активів	Станом на дату:				Абсолюне відхилення, %		
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг оборотних активів	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-
в т.ч.							
Запаси	48,14	35,67	45,59	40,86	-12,47	9,92	-4,73

продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	26,48	19,62	25,08	36,50	-6,86	5,46	11,42
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,03	0,02	0,02	6,57	-0,01	0,01	6,54
Витрати майбутніх періодів	0,17	0,13	0,16	0,04	-0,05	0,04	-0,12
Інша поточна дебіторська заборгованість	22,23	21,24	27,15	15,20	-0,99	5,91	-11,95
Гроші та їх еквіваленти	0,02	0,01	0,01	0,01	-0,01	-	-
Інші оборотні активи	2,94	23,31	1,98	0,82	20,37	-21,33	-1,16

Як свідчать дані фінансової звітності підприємства, найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів займають запаси, дебіторська заборгованість товарного характеру та інша поточна дебіторська заборгованість. При цьому найбільшу частку мають запаси. Станом на 01.01.17 дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги підприємства в структурі оборотних активів складала 26,48%, запаси – 48,14%, інша поточна дебіторська заборгованість – 22,23%, інші оборотні активи – 2,94%.

Станом на 01.01.18 питома вага товарної дебіторської заборгованості зменшилась на 6,86% і склала 19,62%, питома вага запасів скоротилася на 12,47% і становила 35,67%, питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості скоротилася на 0,99%.

Станом на кінець 2019 року на дану статтю оборотних активів припадало 40,86%. Також вагому частку займала на кінець 2019 року дебіторська заборгованість – 36,50%. Основною причиною зростання питомої ваги товарної дебіторської заборгованості було збільшення рівня відстрочок платежів для дистрибуторської мережі молочної продукції підприємства (регіональна торговельна мережа). Відбулося зростання також іншої поточної дебіторської

заборгованості в зв'язку із підписанням договорів з будівельними організації по вводу в експлуатацію додаткового цеху молокопереробки. В той же час у 2019 році питома вага запасів скоротилася на 4,73% і становила 40,86%, питома вага грошей та їх еквівалентів склала 0,01%.

Необхідно відмітити досить низьке значне зростання залишку грошей та їх еквівалентів упродовж 2017-2019 рр. – це зумовлено специфікою фінансової політики підприємства та певним постійним дефіцитом власного оборотного капіталу. Внаслідок цього у підприємства практично немає можливості збільшувати вільні залишки грошових активів.

Зважаючи на те, що запаси підприємства займають домінуючу частку в складі оборотних активів, то варто проаналізувати їх обсяги та структуру у розрізі окремих категорій (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Динаміка обсягу залишків запасів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., тис.грн

Категорії запасів підприємства	Станом на дату:				Абсолютне відхилення, тис.грн			Темп приросту, %		
	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20	01.01.17-01.01.18	01.01.18-01.01.19	01.01.19-01.01.20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Запаси підприємства, тис.грн	21699	36020	25674	31478	14321	-10346	5804	66,0	-28,7	22,6
в т.ч.										
Запаси сировини і матеріалів, тис.грн	3928	6916	4981	6327	2988	-1935	1346	76,1	-28,0	27,0
Незавершене виробництво, тис.грн	3342	6015	4698	5603	2674	-1317	905	80,0	-21,9	19,3
Готова продукція, у т.ч., тис.грн:	14430	23089	15995	19548	8659	-7094	3553	60,0	-30,7	22,2
- масло вершкове	2691	3422	2105	3116	731	-1317	1011	27,2	-38,5	48,0
- сири	3407	5871	3825	2896	2465	-2046	-929	72,3	-34,8	-24,3
- сухе та згущене молоко	6466	11238	7548	10293	4772	-3690	2745	73,8	-32,8	36,4

продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
- кефіри, пстеризоване молоко	1042	2017	1823	2172	976	-194	349	93,7	-9,6	19,2
- інша готова продукція	825	540	693	1070	-284	153	377	-34,5	28,3	54,4

Обсяги запасів сировини та матеріалів на складі підприємства станом на 01.01.17 року складали 21699 тис.грн, у тму числі найбільші обсяги в складі запасів мала готова продукція – 14430 тис.грн. У складі готової продукції найбільшу частку становили запаси сухого та згущеного молока. Ці товари мають найбільшу тривалість терміну зберігання, а тому є можливим утримання вищого нормативу їх залишків. Упродовж 2017 року обсяги запасів готової продукції зросли на 8659 тис.грн, у 2018 році вони скоротилися на 7094 тис.грн, у 2019 році відбулося зростання обсягів запасів готової продукції на 3553 тис.грн переважно за рахунок збільшення залишків сухого та згущеного молока на 2745 тис.грн.

Упродовж 2017 року обсяги запасів сировини та матеріалів зросли на 2988 тис.грн, у 2018 році вони скоротилися на 1935 тис.грн, у 2019 році відбулося зростання обсягів запасів сировини та матеріалів на 1346 тис.грн переважно за рахунок зростання нормативів складування для деяких видів сировини і матеріалів для обслуговування механізмів.

Структуру запасів у розрізі окремих їх категорій наведено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка структури запасів ТОВ «Буринський молокозавод» протягом 2017-2019 рр., %

Категорії запасів підприємства	Станом на дату:				Абсолюне відхилення, %		
	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01.09-01.01.10	01.01.10-01.01.11	01.01.11-01.01.12
1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси підприємства	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-
в т.ч.							

продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси сировини і матеріалів	18,10	19,20	19,40	20,10	1,10	0,20	0,70
Незавершене виробництво	15,40	16,70	18,30	17,80	1,30	1,60	-0,50
Готова продукція, у т.ч.:	66,50	64,10	62,30	62,10	-2,40	-1,80	-0,20
- масло вершкове	12,40	9,50	8,20	9,90	-2,90	-1,30	1,70
- сири	15,70	16,30	14,90	9,20	0,60	-1,40	-5,70
- сухе та згущене молоко	29,80	31,20	29,40	32,70	1,40	-1,80	3,30
- кефіри, пстеризоване молоко	4,80	5,60	7,10	6,90	0,80	1,50	-0,20
- інша готова продукція	3,80	1,50	2,70	3,40	-2,30	1,20	0,70

З даних табл. 2.9 можемо бачити, що у загальній структурі оборотних активів домінувала частка готової продукції, на яку припадало станом на кінець 2017-го року 64,1%, на кінець 2018 року – 62,3%, на кінець 2019 року – 62,1%.

Також в даному питанні проаналізуємо співвідношення темпів росту активів з темпами росту деяких основних показників – чистого доходу підприємства (рис. 2.2).

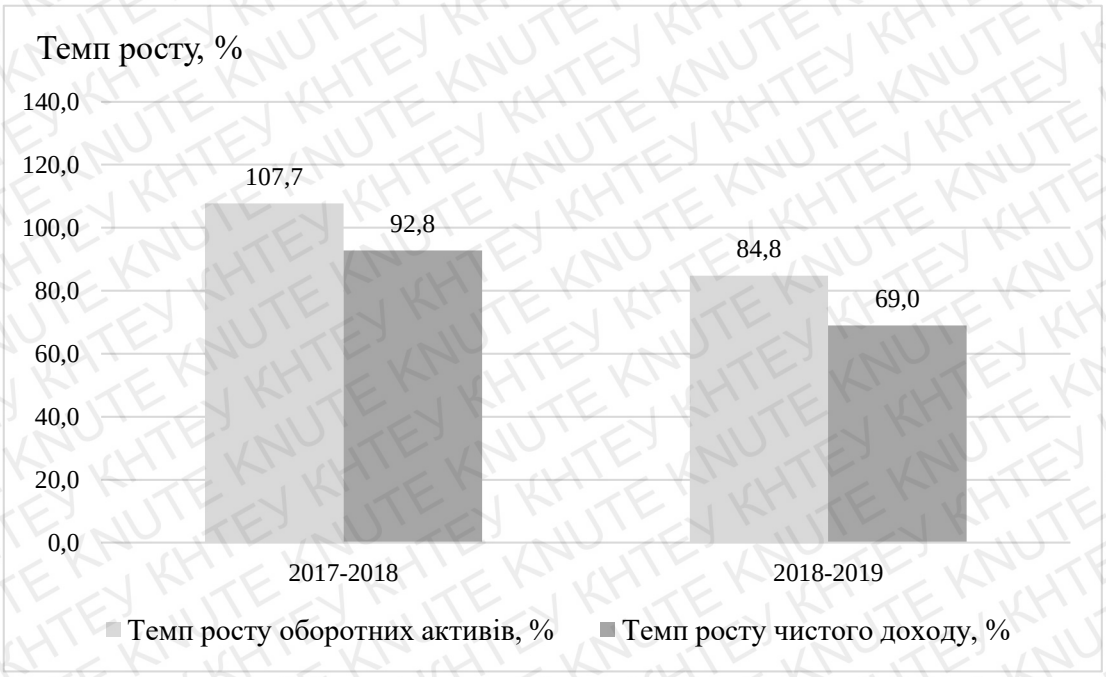

Рис. 2.2. Порівняльна динаміка темпів росту оборотних активів та чистих доходів підприємства за 2017-2019 рр., %

З даних рис. 2.2 ми можемо спостерігати, що впродовж 2017-2018 рр. темп росту обсягу чистого доходу становив 92,8% , а темп росту оборотних активів склав 107,7%. Таке співвідношення темпів росту свідчить про т4е, що підприємство більш повільно збільшувало обсяги діяльності порівняно з формуванням оборотних активів. Оскільки різниця є не дуже суттєвою, то такий факт не сильно відобразився на результатах діяльності. При цьому незначне випереджаюче зростання обсягу оборотних активів над чистими доходами є негативним фактором їх формування та впливає на зниження фінансової рівноваги.

Протягом 2018-2019 рр. темпи росту чистого доходу та оборотних активів становили відповідно 69,0% та 84,8%. Перевищення темпів росту оборотних активів над темпами росту обсягів чистого доходу свідчить про тенденцію до заморожування фінансових ресурсів в оборотних активах.

Таким чином, на основі проведено аналізу, можна сказати, що значне зростання обсягу оборотних активів у 2019 році зумовлено зростанням дебіторської заборгованості за розрахунками з одним із підприємств засновників - видача безвідсоткової короткострокової фінансової допомоги. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів займають запаси, дебіторська заборгованість товарного характеру та інша поточна дебіторська заборгованість. При цьому найбільшу частку мають запаси. Станом на 01.01.17 дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги підприємства в структурі оборотних активів складала 26,48%, запаси – 48,14%, інша поточна дебіторська заборгованість – 22,23%, інші оборотні активи – 2,94%. У складі готової продукції найбільшу частку становили запаси сухого та згущеного молока. Ці товари мають найбільшу тривалість терміну зберігання, а тому є можливим утримання вищого нормативу їх залишків. Структура оборотних активів, враховуючи юридичну природу договорів з покупцями та постачальниками, відповідає потребам розвитку підприємства. Проаналізовані дані фінансової звітності свідчать про наявність тенденції значного перевищення темпів росту оборотних активів порівняно з темпами зростання чистих доходів від

операційної діяльності. Протягом 2018-2019 рр. темпи росту чистого доходу та оборотних активів становили відповідно 69,0% та 84,8%. Перевищення темпів росту оборотних активів над темпами росту обсягів чистого доходу свідчить про тенденцію до заморожування фінансових ресурсів в оборотних активах.

2.3. Оцінювання стану управління оборотними активами на підприємстві

Проведення аналізу стану управління оборотними активами підприємства передбачає визначення показників ділової активності, віддачі окремих складових оборотних активів, рентабельності використання ресурсної бази підприємства.

Оборотність активів підприємства є важливою характеристикою ефективного їх використання. Від рівня оборотності активів залежить результативність роботи капіталу, який вкладено у формування оборотних активів. Чим швидше буде здійснюватися оборот оборотних активів, тим швидше буде генеруватися фінансовий результат.

В практиці фінансового управління прийнято аналізувати оборотність лише оборотних активів. Тому проаналізуємо в динаміці показники періодів обороту оборотних активів (табл. 2.10).

Як свідчать дані табл. 2.5, період обороту оборотних активів впродовж 2017-2018 років збільшився переважно за рахунок зростання тривалості обороту запасів на 3 дні та дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 0,5 днів. У той же час можна було спостерігати зростання періоду обороту іншої поточної дебіторської заборгованості на 2,8 дні.

У 2018-2019 рр. відбулося зростання періоду обороту оборотних активів на 13,3 дні, який склав 71,3 дні. Зростання періоду обороту оборотних активів пояснювалося збільшенням у цьому періоді залишків запасів (відбулося зростання їх періоду обороту на 8 днів), а також зростання обсягу товарної

дебіторської заборгованості, що спричинило збільшення періоду її обороту на 2,7 дні.

Таблиця 2.10

Динаміка періодів обороту ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Період обороту, дн	Період			Абсолютне відхилення, дн		Відносний приріст, %	
	2017	2018	2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
Обсяг оборотних активів	50,0	58,0	71,3	8,0	13,3	16,1	22,9
в т.ч.							
Запаси	21,1	24,1	32,2	3,0	8,0	14,3	33,4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3,0	3,5	6,3	0,5	2,8	15,2	80,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,01	0,01	2,7	0,0	2,7	14,5	21523,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	10,8	13,5	14,4	2,8	0,9	25,8	6,5
Гроші та їх еквіваленти	0,006	0,006	0,008	0,000	0,0	2	28
Інші оборотні активи	8,5	9,1	0,9	0,6	-8,2	7	-90

Зростання періоду обороту оборотних активів теоретично може розглядатися як негативний фактор по відношенню до ефективності політики управління оборотними активами. Це зумовлено заморожуванням в запасах і дебіторській заборгованості коштів, які могли б бути використані.

Також можемо проаналізувати коефіцієнтів оборотності по окремим видам оборотних активів (табл. 2.11).

Як свідчать дані табл. 2.11, показники швидкості обороту є оберненими до показників періоду обороту. Найвищу швидкість обороту мають гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість перед бюджетом та інша поточна дебіторська заборгованість, оскільки обсяги цих статей оборотних активів є незначними.

Таблиця 2.11

Динаміка показників швидкості обороту оборотних активів ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Швидкість обороту, разів	Період			Абсолютне відхилення, дн		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
Обсяг оборотних активів	7,2	6,2	5,1	-1,0	-1,2	-13,8	-18,6
в т.ч.							
Запаси	17,1	14,9	11,2	-2,1	-3,7	-12,5	-25,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	119,3	103,6	57,4	-15,7	-46,1	-13,2	-44,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	32883,9	28715,1	132,8	-4168,8	-28582,3	-12,7	-99,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	33,4	26,6	25,0	-6,9	-1,6	-20,5	-6,1
Гроші та їх еквіваленти	58460,3	57430,2	44912,3	-1030,1	-12518,0	-1,8	-21,8
Інші оборотні активи	42,3	39,6	385,2	-2,7	345,6	-6,4	872,6

Загальна швидкість обороту оборотних активів за 2018-2019 роки мала тенденцію до зниження, у тому числі за рахунок зниження оборотності запасів та товарної дебіторської заборгованості.

Важливим етапом аналізу ефективності використання активів є визначення тривалості операційного та фінансового циклів (рис. 2.3). На рис. 2.3 ми можемо побачити, що фінансовий цикл є меншим за операційний. Така ситуація є негативною з точки зору фінансової рівноваги, адже вказує на те, що період обороту дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів значно менший за період обороту кредиторської заборгованості. Тобто, це є наслідком агресивної моделі фінансування оборотних активів, за якої вони в значній мірі профінансовані за рахунок товарної кредиторської заборгованості. Рівень фінансування запасів та дебіторської заборгованості за рахунок товарних кредитів посилювався.

Рис. 2.3. Тривалість операційного та фінансового циклів ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр., дн.

Далі здійснимо оцінку факторів оборотності оборотних активів на результати діяльності ТОВ «Буринський молокозавод» з використанням моделі «Дюпонт».

Оцінку факторів впливу оборотності під час управління оборотними активами підприємства на результати діяльності доцільно проводити виходячи з наступних гіпотез:

- Всі фактори ефективності політики управління оборотними активами поділяються на внутрішні (внутрішні фінансові параметри діяльності) та зовнішні (зовнішні фінансові параметри – закупівельні ціни, ставка відсотка по кредитам, рівень конкуренції, тощо);

- Оцінку впливу внутрішніх факторів краще проводити, використовуючи методи елімінування (ланцюгових підстановок на основі взаємовиключення впливу факторів), а зовнішніх – на основі методів індексного або ж регресійного аналізу.

З метою виявлення логічних взаємозв’язків між факторами оборотності оборотних активів та рентабельності реалізації проаналізуємо дві наступні моделі:

а) оцінка впливу обсягу оборотних активів та їх оборотності на чистий дохід ;

б) оцінка впливу оборотності та рентабельності реалізації на рентабельність оборотних активів.

Оцінку впливу обсягу оборотних активів та їх оборотності на чистий дохід ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр. наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Оцінка впливу обсягу оборотних активів та їх оборотності на чистий дохід ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Показники	Алгоритм розрахунку	Період			Абсолютне відхилення, дн	
		2017	2018	2019	2017-2018	2018-2019
Чистий дохід, тис.грн	ЧД	526 143	488 157	336 842	-37 986	-151 315
Середньорічний обсяг оборотних активів, тис.грн	ОА	73 030	78 648	66 679	5 618	-11 969
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Ко = ЧД / ОА	7,20	6,21	5,05	-1,00	-1,16
Зміна чистого доходу за рахунок зміни:						
- обсягу оборотних активів	$ОА_1*Ко_0 - ОА_0*Ко_0$	-	-	-	40471,2	-74287,3
- оборотності оборотних активів	$ОА_1*Ко_1 – ОА_1*Ко_0$	-	-	-	-78457,2	-77027,7

Як свідчать дані табл. 2.12, у 2018 році за рахунок зростання середньорічного обсягу оборотних активів на 5618 тис.грн. відбулося збільшення чистого доходу від реалізації на 40471,2 тис.грн, яке було нівельовано впливом зниження оборотності - як наслідок, чистий дохід скоротився на 78457,2 тис.грн.

У 2019 році за рахунок зменшення середньорічного обсягу оборотних активів на 11969 тис.грн. відбулося зменшення чистого доходу від реалізації на 74287,3 тис.грн. За рахунок зниження рівня оборотності оборотних активів відбулося зниження чистого доходу на 77027,7 тис.грн.

Деталізуємо вплив обсягу оборотних активів та показники їх оборотності на чистий дохід підприємства. Оборотні активи є ресурсом, який приймає участь у господарському обороті підприємства. Формування оборотних активів, зокрема дебіторської заборгованості, визначає можливості підприємства щодо розширення обсягу його діяльності. Адже зростання чистого доходу завжди провокує пропорційне зростання обсягу дебіторської заборгованості на ТОВ «Буринський молокозавод». Зниження рівня оборотності оборотних активів негативно впливає на чистий дохід, оскільки зменшує потенційні обсяги грошових надходжень від покупців (клієнтів) підприємства в розрахунку на 1 грн оборотних активів, що використовуються в операційному циклі ТОВ «Буринський молокозавод».

Нижче в табл. 2.13 наведено показники оцінки факторного впливу коефіцієнта оборотності оборотних активів та рентабельності реалізації на результуючий показник рентабельності оборотних активів.

Таблиця 2.13

Оцінка впливу оборотності та рентабельності реалізації на рентабельність оборотних активів (Модель Дюпона) ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Показники	Період			Абсолютне відхилення, дн	
	2017	2018	2019	2018 / 2017	2019 / 2018
Чистий дохід, тис.грн	526143	488157	336842	-37 986	-151 315
Чистий прибуток, тис.грн	16348	8215	962	-8 133	-7 253
Середній обсяг оборотних активів, тис.грн	73030	78648	66679	5 618	-11 969
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	7,2	6,2	5,1	-1,0	-1,2
Рентабельність реалізації	3,1	1,7	0,3	-1,4	-1,4
Рентабельність оборотних активів	22,4	10,4	1,4	-11,9	-9,0
Зміна рентабельності оборотних активів за рахунок, %:					
- оборотності	-	-	-	-3,1	-1,9
- рентабельності реалізації	-	-	-	-8,8	-7,1

У 2018 році порівняно з 2017-м за рахунок зниження оборотності оборотних активів на 1,0 пункти рентабельність оборотних активів зменшилась на 3,1%. За рахунок зниження рентабельності реалізації на 1,4 пункти рентабельність оборотних активів зменшилась на 8,8%.

У 2019 році порівняно з 2018-м за рахунок зниження оборотності оборотних активів на 1,2 пункти рентабельність оборотних активів зменшилась на 1,9%. За рахунок зниження рентабельності реалізації на 1,4 пункти рентабельність оборотних активів зменшилась на 7,1%.

Далі проаналізуємо ефект від використання оборотних активів підприємства за рахунок зміни їх швидкості обороту (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Ефект від зміни швидкості обороту оборотних активів ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр.

Показники	Період			Абсолютне відхилення, дн		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2017-2018	2018-2019	2017-2018	2018-2019
Рентабельність оборотних активів, %	22,4	10,4	1,4	-11,9	-9,0	-53,3	-86,2
Віддача оборотних активів, грн ЧД на 1 грн ОА	7,2	6,2	5,1	-1,0	-1,2	-13,8	-18,6
Вивільнення (+) / заморожування коштів в оборотних активах внаслідок зміни їх оборотності (-)	-	-78457	-77028	-	1429,4	-	-1,8
Економія (+) / втрата коштів від вивільнення / замороження їх в оборотних активах (-)	-	-8195	-1111	-	7083,8	-	-86,4

Як свідчать дані табл. 2.14, рентабельність оборотних активів у 2017-2018 рр. мала тенденцію до зниження. У 2018-2019 рр. відбулося зниження показника рентабельності оборотних активів на 9,0%. За рахунок зростання періоду

обороту оборотних активів в 2018-2019 роках підприємство умовно заморозило 77028 тис.грн у оборотних активах, внаслідок чого воно недоотримало 1111 тис.грн чистого прибутку. На основі проведеного аналізу оборотності та рентабельності оборотних активів можна зробити певні висновки стосовно типу політики управління оборотними активами. Як свідчать дані фінансової звітності, підприємство у 2018-2019 роках почало збільшувати обсяги заморожування коштів в оборотні активи, зокрема в товарну дебіторську заборгованість та залишки запасів.

Таким чином, було проведено оцінювання рівня ефективності управління оборотними активами підприємства ТОВ «Буринський молокозавод». Фінансовий цикл є меншим за операційний. Така ситуація є негативною з точки зору фінансової рівноваги, адже вказує на те, що період обороту дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів значно менший за період обороту кредиторської заборгованості. Тобто, це є наслідком агресивної моделі фінансування оборотних активів, за якої вони в значній мірі профінансовані за рахунок товарної кредиторської заборгованості. У 2019 році за рахунок зменшення середньорічного обсягу оборотних активів на 11969 тис.грн. відбулося зменшення чистого доходу від реалізації на 74287,3 тис.грн. За рахунок зниження рівня оборотності оборотних активів відбулося зниження чистого доходу на 77027,7 тис.грн. У 2018-2019 рр. відбулося зниження показника рентабельності оборотних активів на 9,0%. За рахунок зростання періоду обороту оборотних активів в 2018-2019 роках підприємство умовно заморозило 77028 тис.грн у оборотних активах, внаслідок чого воно недоотримало 1111 тис.грн чистого прибутку.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

З метою покращення фінансового стану на підприємстві в частині управління оборотними активами важливо визначити напрямки, які дозволять забезпечити збалансованість між потребою в оборотних активах та можливими обсягами джерел фінансування. На наш погляд, для досліджуваного підприємства такими напрямками можуть бути наступні:

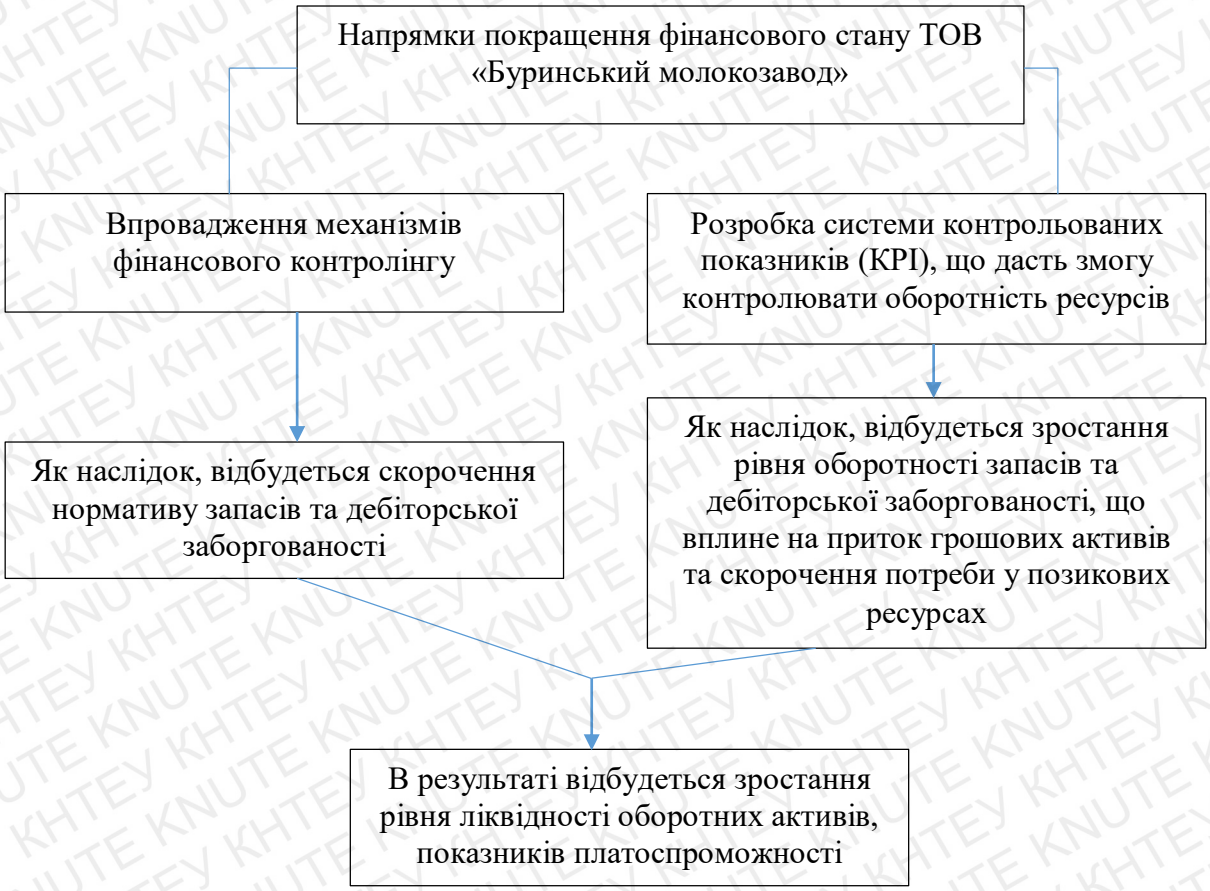

Рис. 3.1. Напрямки покращення фінансового стану ТОВ «Буринський молокозавод»

На сьогодні підприємство має фінансовий відділ, однак, в ньому не є до кінця налагодженими процеси контролю ефективності формування та використання оборотних активів. Система фінансового менеджменту налаштована в більшій мірі на реагування щодо виникнення різних несприятливих ситуацій та подій в управлінні фінансовим станом, аніж на їх

попередження. Тому, на наш погляд, впровадження концепції контролінгу в стандарти управління фінансово-економічним відділом мають сприяти покращенню ситуації.

З метою імплементації механізму фінансового контролінгу варто визначити відповідну програму заходів, яка забезпечить досягнення ряду цільових орієнтирів у фінансового управління (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Програма імплементації механізмів фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році

№	Основні завдання	Графік заходів на 2020-2021 рр.					Кількість днів
		Груд. 2020	Січ. 2021	Лют. 2021	Бер. 2021	Квіт. 2021	
1	*Розробка нової фінансової структури підприємства*	*27*	*0*	*0*	*0*	*0*	*27*
1.1	Стратегічний та комплексний фінансовий аналіз	20	-	-	-	-	20
1.2	Розробка концепції фінансового контролінгу	7	-	-	-	-	7
2	*Формування документації та підготовка до впровадження*	*14*	*19*	*12*	*0*	*0*	*45*
2.1	Складання інструкцій для бюджетного процесу	14	-	-	-	-	14
2.2	Складання інструкцій для процесів формування управлінської звітності	-	11	-	-	-	11
2.3	Розробка нових посадових інструкцій для працівників фінансового відділу	-	8	12	-	-	20
3	*Розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу*	*0*	*20*	*35*	*8*	*14*	*77*
3.1	Розробка у 1С нового модуля управлінської звітності	-	20	20	-	-	40
3.3	Налаштування управлінських бюджетів в 1С	-	-	15	8	-	23

продовження табл. 3.1

№	Основні завдання	Графік заходів на 2020-2021 рр.					Кількість днів
		Груд. 2020	Січ. 2021	Лют. 2021	Бер. 2021	Квіт. 2021	
3.4	Навчання персоналу та запуск механізмів контролінгу в роботу	-	-	-	-	14	14
	РАЗОМ	41	39	47	8	14	149

Як можемо бачити з даних табл. 3.1, процес імплементації механізмів фінансового контроілнгу на підприємстві ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році може тривати до 149 днів, у тому числі за наступними напрямками:

- розробка нової фінансової структури підприємства – 27 днів;
- формування документації та підготовка до впровадження – 45 днів;
- розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 77 днів.

Також було запропоновано оптимізовану фінансову структуру для для ТОВ «Буринський молокозавод», яку наведено на рис. 3.1.

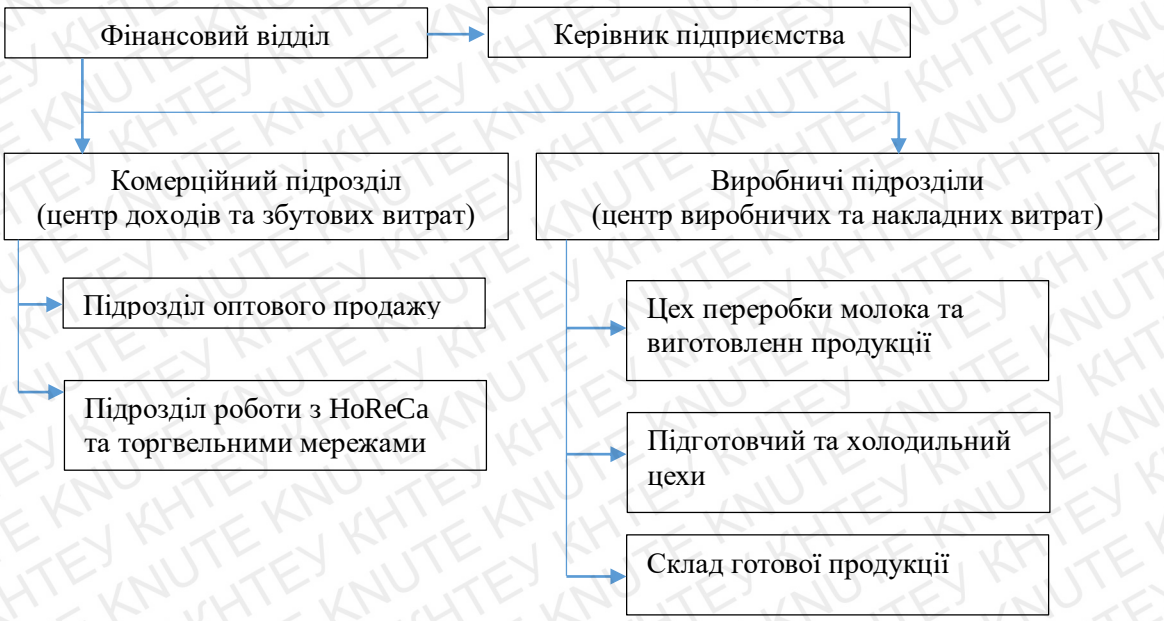

Рис. 3.1. Фінансова структура для ТОВ «Буринський молокозавод»

Формування структури центрів фінансової відповідальності на підприємстві здійснювалася виходячи з виробничої та комерційної специфіки різних бізнес-процесів.

На наступному етапі планування заходів імплементації системи фінансового контролінгу варто передбачити бюджет впровадження. Оцінку вартості витрат було здійснено виходячи із загальної кількості днів та вартості залучених підприємством фахівців для виконання різних завдань. При визначенні вартості завдань, що виконувалися фахівцями підприємства, доцільно за основу брати середній розмір оплати праці на 1 год роботи. Для визначення вартості залучених ресурсів беруть д уваги середньоринкові ціни на послуги консалтингу.

Бюджет витрат на впровадження фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Бюджет витрат на впровадження фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році

№	Основні завдання	Ресурси	Вар-тість 1 год, грн	Графік витрат на 2020-2021 рр., тис.грн					Разом, тис.грн
				Груд. 2020	Січ. 2021	Лют. 2021	Бер. 2021	Квіт. 2021	
1	***Розробка нової фінансової структури підприємства***			***64,8***	***0***	***0***	***0***	***0***	***64,8***
1.1	Стратегічний та комплексний фінансовий аналіз	Керівник фінансового відділу	300	48	-	-	-	-	48
1.2	Розробка концепції фінансового контролінгу	Керівник фінансового відділу	300	16,8	-	-	-	-	16,8
2	***Формування документації та підготовка до впровадження***			***33,6***	***45,6***	***28,8***	***0***	***0***	***108***
2.1	Складання інструкцій для бюджетного процесу	Керівник фінансового відділу	300	33,6	-	-	-	-	33,6
2.2	Складання інструкцій для процесів формування управлінської звітності	Керівник фінансового відділу	300	-	26,4	-	-	-	26,4
2.3	Розробка нових посадових інструкцій для працівників фінансового відділу	Керівник фінансового відділу	300	-	19,2	28,8	-	-	48

продовження табл. 3.2

№	Основні завдання	Ресурси	Вар-тість 1 год, грн	Графік витрат на 2020-2021 рр., тис.грн					Разом, тис.грн
				Груд. 2020	Січ. 2021	Лют. 2021	Бер. 2021	Квіт. 2021	
3	***Автоматизація процесів фінансового контролінгу***			***0***	***144***	***252***	***57,6***	***100,8***	***554,4***
3.1	Розробка у 1С нового модуля управлінської звітності	Компанія "Ітек Голд", аутсорсер з 1С	900	-	144	144	-	-	288
3.2	Налаштування управлінських бюджетів в 1С	Компанія "Ітек Голд", аутсорсер з 1С	900	-	-	108	57,6	-	165,6
3.3	Навчання персоналу та запуск механізмів контролінгу в роботу	Компанія "Ітек Голд", аутсорсер з 1С	900	-	-	-	-	100,8	100,8
	РАЗОМ			**98,4**	**189,6**	**280,8**	**57,6**	**100,8**	**727,2**

Отже, бюджет витрат на впровадження фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році сладе 727,2 тис.грн., у т.ч.:

- розробка нової фінансової структури підприємства – 64,8 тис.грн;
- формування документації та підготовка до впровадження – 108 тис.грн;
- розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 554,4 тис.грн.

Наступним етапом поліпшення фінансового стану в частині управління оборотними активами є розробками системи KPI, які дозвлять здійснювати як контроль процесів формування та використання запасів і дебіторської заборгованості, так і ніших аспектів фінансового управління. Враховуючи виробничу специфіку підприємства, важливо звернути увагу на нормативи обороту незавершеного виробництва, а також виробничих запасів, що також в значній мірі залежить від виробничої специфіки підприємства. Система KPI оборотності запасів та дебіторської заборгваності має базуватися на даних упарвлінського обліку, який запропоновано удсконалити з використанням механізмів фінансового контролінгу.

Пропоновані KPI для контролю обортності запасів та дебіторської заборгованості наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Пропоновані KPI для ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році

№	*Звіт*	*Контрольовані KPI*	*Відповідальні*	*Регламент формування*
1	Звіти про продажі готової продукції (товарів) і реалізації послуг	Дані про реалізацію продукції (товарів) і послуг в розрізі за напрямками і номенклатурі	Комерційний відділ	До 10:00 кожного робочого дня
2	Звіти про рух грошових коштів	Залишки, надходження та витрачання грошових коштів. платіжний календар	Фінансова служба	До 10:00 кожного понеділка поточного звітного періоду
3	Звіти про взаємні розрахунки з покупцями і постачальниками	Стан дебіторської та кредиторської заборгованості в розрізі аналітики контрагентів	Фінансова служба	До 2-го числа місяця, наступного за звітним
4	Звіти про закупівлі сировини і ТМЦ	Дані про закупівлі сировини і ТМЦ в розрізі постачальників і номенклатури	Комерційний відділ	До 11:30 кожного робочого дня
5	Звіти про запаси і рух ТМЦ	Залишки і рух сировини і ТМЦ в розрізі складів	Комерційний відділ	До 3-го числа місяця, наступного за звітним
6	Звіти про здані в експулатацію будівельні об’єкти	Узагальнююча інформація про результати проектів	Будівництво	До 10:00 кожного понеділка звітного періоду
7	Звіт про стан інженерії	Дані про інженерні роботи, які були проведені	Інженерно-технічний відділ	3-е число місяця, наступного за звітним
8	Звіт про маркетингові акції	Дані про проведені акції та про їх ефективність	Комерційний відділ	До 10:00 кожного понеділка
9	Логістичний звіт	Інормація про логістичні операцій в межах проектів	Комерційний відділ	3-е число місяця, наступного за звітним
10	Звіти по операційним витратам	Дані про операційних витратах, пов'язаних з поточною діяльністю, в розрізі статей витрат	Фінансова служба	17-е число місяця, наступного за звітним
11	Звіти про прибутки і збитки	Дані про всі доходи та витрати підприємства і про фінансовий результат його господарської діяльності	Фінансова служба	17-е число кожного місяця
12	Керуючі баланси	Дані про стан активів, капіталу і зобов'язань підприємства	Фінансова служба	17-е число кожного місяця

Впровадження запропонованих КРІ можна віднести до процесу здійснення аналітичних процедур в рамках формування системи фінансового контролінгу. Даний напрямок не потребувати додаткових витрат, оскільки витрати часу на нього будуть включені у бюджет часу з імплементації фінансового контролінгу.

Таким чином, напрямки покращення фінансового стану ТОВ «Буринський молокозавод» є впровадження системи фінансового контролінгу та системи КРІ для контролю оборотності запасів, дебіторської заборгованості та інших фінансових показників.

Процес імплементації механізмів фінансового контролінгу на підприємстві ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році може тривати до 149 днів, у тому числі за наступними напрямками: розробка нової фінансової структури підприємства – 27 днів; формування документації та підготовка до впровадження – 45 днів; розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 77 днів.

Бюджет витрат на впровадження фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році складе 727,2 тис.грн., у т.ч.: розробка нової фінансової структури підприємства – 64,8 тис.грн; формування документації та підготовка до впровадження – 108 тис.грн; розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 554,4 тис.грн.

Для підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Буринський молокозавод» пропонуємо сформувати систему заходів, яка дозволить ітераційно здійснювати як процеси імплементації інструментів фінансового контролінгу та КРІ, так і створювати передумови для зростання обсягів діяльності у процесі використання оборотних активів.

На основі вищенаведеного проведемо визначення можливих напрямків, що дозволять більш ефективно використовувати запаси та організовувати процеси відвантаження продукції з подальшою інкасацією дебіторської заборгованості (рис. 3.2).

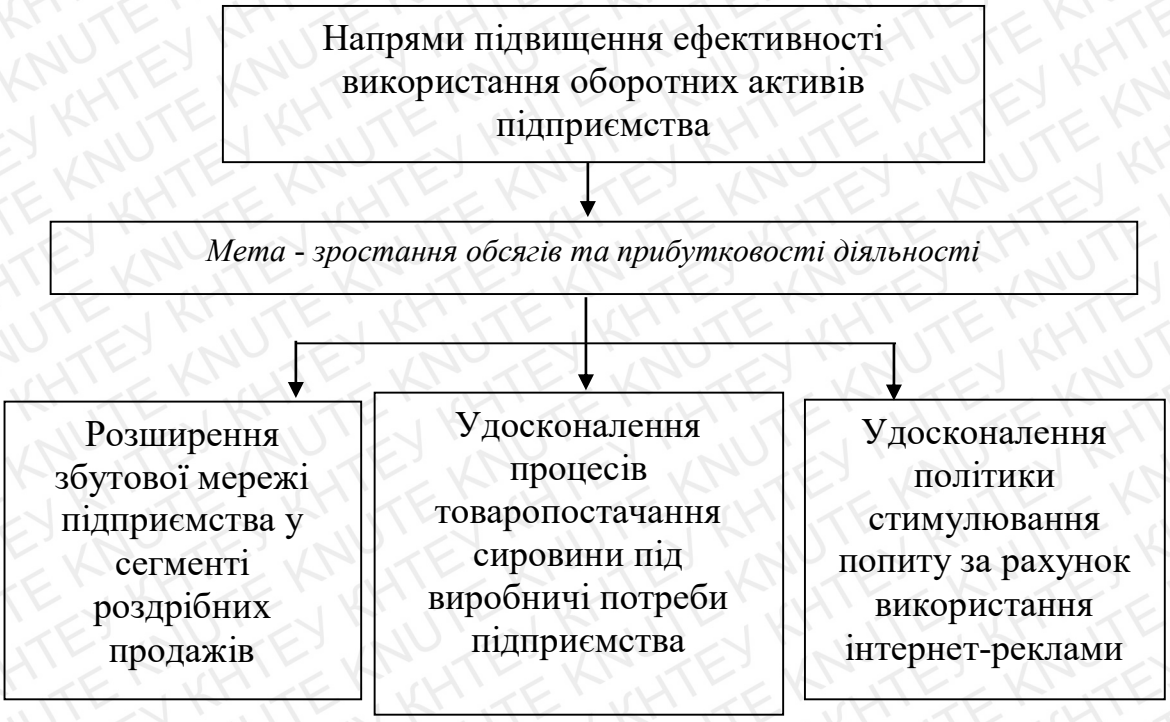

Рис. 3.1. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства ТОВ «Буринський молокозавод»

Розширення збутової мережі підприємства у сегменті роздрібних продажів передбачає можливості розширення каналів дистрибуції молочної продукції не лише на локальному регіональному ринку, але і в інших регіонах. При цьому підприємство може налагодити постачання масла та кисломолочних продуктів до південних та західних регіонів України, які відчувають певний дефіцит виробництва молокопереробної галузі. Удосконалення процесів товаропостачання сировини під виробничі потреби підприємства є можливим за рахунок перегляду ряду процесів логістичного управління.

Удосконалення політики стимулювання попиту за рахунок використання інтернет-реклами передбачить зростання рівня обізнаності споживачів про переваги молочної продукції заводу, яка виготовляється згідно державних стандартів без використання замінників та консервантів.

План-графік заходів впровадження запропонованих заходів у 2021 році наведено на табл. 3.4

Таблиця 3.4

План заходів зростання ефективності використання оборотних активів ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році

Заходи	Графік виконання у 2021 році				Відповідальні за виконання
	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв	
Розширення збутової мережі підприємства у сегменті роздрібних продажів					**Заступник директора**
- підготовка до реєстрації, виконання всіх юридичних формальностей					Заступник директора, юрист
- організація набору працівників					Заступник директора, Керівник комерційного департаменту
- організація заходів із здійснення закупівельної роботи					
Удосконалення процесів товаропостачання сировини під виробничі потреби підприємства					**Керівник комерційного департаменту**
- аналіз сучасних інформаційних технологій з управління логістикою					Керівник комерційного департаменту
- складання технічного завдання та формування відповідної ІТ-інфраструктури					Керівник комерційного департаменту
- проведення заходів із впровадження нової системи та навчання персоналу роботі з нею					Керівник комерційного департаменту
Удосконалення політики стимулювання попиту за рахунок використання інтернет-реклами					**Керівник комерційного департаменту**
- визначення каналів онлайн-комунікацій					Керівник комерційного департаменту, заступник директора
- формування контенту для реклами на сайті та у соціальних мережах					

Наведені у табл. 3.4 заходи будуть впроваджуватися протягом 2021 року. В якості ресурсів будуть задіяні працівників підприємства, тому підприємство не нестиме додаткових витрат по фінансуванню цих заходів, адже їх виконання буде визначене в межах поточних завдань та посадових обов'язків.

Надалі варто спрогнозувати обсяги оборотних активів підприємства на 2021 рік. Для цього спочатку потрібно визначити планові показники обсягів діяльності. Для цього доцільно спрогнозувати обсяг доходів підприємства з використання економіко-статистичного та факторно-аналітичного методу. На основі спланованого обсягу доходу можна визначити інші показників звіту про фінансових результатів.

Визначення прогнозного обсягу доходу ТОВ «Буринський молокозавод» за економіко-статистичним методом на 2020 рік наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Визначення прогнозного обсягу доходу ТОВ «Буринський молокозавод» за економіко-статистичним методом на 2020 рік

Показники	Формули розрахунку	Значення за період				Прогноз	Прогноз
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації, тис.грн	ЧДф	247811	526143	488157	336842	-	-
Середньорічний темп росту чистого доходу	ТРчд_ф	1,05134				-	-
Плановий чистий дохід від реалізації, тис.грн	ЧДпл = ЧДф*ТРчд_ф		-	-	-	354136	372318

Як бачимо з табл. 3.5 обсяг прогнозного чистого доходу підприємства, розрахованого на основі використання економіко-статистичного методу, становить 354136 тис.грн. у 2020 році та 372318 тис.грн у 2021 році.

Для використання факторно-аналітичного методу нам необхідно визначити плановий темп росту доходу від реалізації. У свою чергу, плановий темп росту розрахуємо на основі показника коефіцієнта еластичності зміни доходів від реалізації підприємства до зміни чисельності персоналу у плановому періоді. При цьому з даними внутрішньої управлінської інформації підприємства відомо, що у 2020 рр. прогнозна чисельність працівників становитиме 839 осіб.

Результати прогнозування обсягу чистого доходу на основі використання факторно-аналітичного методу (за показником чисельності працівників) наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Прогнозування чистого доходу на основі використання факторно-аналітичного методу (за показником чисельності працівників)

Показники	Формули розрахунку	Значення за період				Прогноз	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації фактичний, тис.грн	ВРф	247811	526143	488157	336842	-	-
Чисельність працівників підприємства, осіб	СОЧ	290	304	315	337	342	352
Середньорічний темп росту кількості працівників, пунктів	ТРвр_ф	1,10773				-	-
Середньорічний темп росту чистого доходу, пунктів	ТРсоч_ф	1,05134				-	-
Коефіцієнт еластичності зміни чистого доходу в залежності від зміни персоналу, пунктів	Ке = (ТРвр - 1) / (Трсоч - 1)	2,09835				-	-
Плановий темп приросту чисельності персоналу, пунктів	ТРсоч_пл = $СОЧ_{2019}$ /$СОЧ_{2016}$ -1	0,04451				-	-
Плановий темп росту чистого доходу, пунктів	ТРвр_пл = 1+Трсоч_пл* Ке	-	-	-	-	1,093	1,093
Плановий чистий дохід, тис.грн	ВРпл = ВРф*ТРвр_пл	-	-	-	-	368302	402701

Як бачимо з табл. 3.6 обсяг планового чистого доходу підприємства, розрахованого на основі використання факторно-аналітичного методу за показником чисельності працівників становить 368302 тис.грн. у 2020 році та 402701 тис.грн у 2021 році. За планове значення чистого доходу пропонуємо взяти середнє значення від усіх 2-х варіантів прогнозування:

Таблиця 3.7

Визначення планових значень чистого доходу на 2020-2021 рр. ТОВ «Буринський молокозавод»

Варіанти прогнозу	Прогноз	
	2020р.	2021р.
Економіко-статистичний метод	368303	402701
Факторно-аналітичний метод за чисельністю працівників	354136	372318
Середнє значення	362229	388520

Тепер визначимо плановий обсяг собівартості, інших операційних доходів, адміністративних, збутових та інших операційних витрат в цілому по підприємству на 2020-2021 рік. Для цього будемо використовувати показник середнього рівня кожного переліченого показника у доходах та екстраполювати його на плановий період, використовуючи отримане значення планового доходу. Також врахуємо, що внаслідок впровадження запропонованих заходів у 2021 перспективне значення доходів додатково може зрости на 10% порівняно з ретроспективним прогнозом. Тобто, для визначення планового доходу у формі 2 за 2021 рік варто отримане значення прогнозу у 388520 тис.грн помножити на 1,1.

Також при прогнозуванні фінансових результатів враховано гіпотезу відносго того, що впровадження запропонованих заходів щодо покращення управління оборотними активами дасть можливість збільшити доходи в 2021 році на 15%. Тому при визначення доходу на 20215 ік враховано дожатковий темп зростання в 15%.

Прогноз основних показників Форми 2, які використовуються для оцінки платоспроможності підприємства, наведено в табл. 3.8.

Як видно з табл. 3.8, обсяг доходів підприємства зросте у 2021 році до 446798 тис.грн, що буде зумовлено як посиленням фінансової політики шляхом впровадження системи контролінгу, а також за рахунок удосконалення

використання оборотних активів. Обсяг чистого прибутку підприємства складе у 2020 році 6974 тис.грн, у 2021 році – 11026 тис.грн.

Таблиця 3.8

Прогнозування основних показників на 2020-2021 рр.

Найменування показника	Факт			Середній рівень показ-ника у виручці	Прогноз	
	2017р.	2018р.	2019р.		2020	2021 (з урахуванням заходів пит. 3.1-3.2)
1	2	3	4	5	6	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	526143	488157	336842	-	362229	446798
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	492137	460318	319741	-0,874	341065	420692
Валовий прибуток	34006	27839	17101	-	21164,7	26106,0
Інші операційні доходи	61889	57421	6153	0,239	659	659
Адміністративні витрати	6014	5617	5934	-0,096	4709	4709
Витрати на збут	9887	9682	5271	-0,013	6659	6659
Інші операційні витрати	61217	59527	10895	-0,222	1994	1994
Фінансовий результат від операційної діяльності:	18777	10434	1154	-	8461,6	13402,9
Інші фінансові доходи	87	81	43	0,016	43	43
Інші доходи	0	0	0	0,002	0	0
Фінансові витрати	0	34	0	-0,022	0,0	0,0
Фінансовий результат до оподаткування:	18864	10481	1197	-	8505	13446
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2516	2334	235	-0,005	1531	2420
Чистий фінансовий результат:	16348	8147	962	-	6974	11026

Для прогнозування оборотних активів та показників ефективності їх формування і використання, було використано показники прогнозу Форми 2 та фактичні значення оборотності статей оборотних активів і поточних пасивів. Обсяги необоротних активів (їх прогнозне значення є необхідним для прогнозного розрахунку зміни частки оборотних активів в сукупних активах) підприємства збільшимо на планові інвестиційні витрати у нематеріальні активи відповідно до бюджету заходів (з табл. 3.2).

Також відзначимо, що підприємство використовує лінійний метод амортизації, тобто її сума є рівномірною упродовж кожного року. Виходячи з наведених вище обгрунтувань, може спрогнозувати рух та залишки обсягу необоротних активів на балансі підприємства на 2020-2021 рр. (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Прогноз необоротних активів на 2020-2021 рр. (на кінець року)

Статті необоротних активів	Факт	Зміна у 2020 році	Прогноз	Зміна у 2021 році	Прогноз
	2019		2020		2021
Нематеріальні активи:	55,0		44,5		34,0
первісна вартість	472,0	без змін	472,0	без змін	472,0
накопичена амортизація	417,0	10,5	427,5	10,5	438,0
Незавершені капітальні інвестиції	2250,0	без змін	2250,0	без змін	2250,0
Основні засоби:	40950,0		32836,0		25449,2
первісна вартість	64871,0	без змін	64871,0	727,2	65598,2
знос	23921,0	8114,0	32035,0	8114,0	40149,0
Усього за розділом I	43255,0		35130,5		27733,2

Для прогнозування запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів було використано методи на основі екстраполювання рівня оборотності цих статей оборотних активів.

Результати прогнозних розрахунків наведено у табл. 3.9. При цьому було ваховано, що прогнозне значення коефіцієнтів оборотності по окремим статтям оборотних активів має зрости на 10% внаслідок впровадження заходів з підвищення ефективності їх використання.

Таблиця 3.9

Прогноз оборотних активів на 2020-2021 рр.

Оборотні активи	ФАКТ 31.12.2019	Коефіцієнт оборотності, разів (фактичні)	Коефіцієнт оборотності, разів (з урахуванням заходів)	ПРОГНОЗ на 2020 рік	ПРОГНОЗ на 2021 рік
Запаси	31 478	11,2	12,3	30 482	34 180
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	28 122	15,9	17,5	22 716	25 472
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	–	–	–	–	–
з бюджетом	5 059	–	–	5 059	5 059
Інша поточна дебіторська заборгованість	11 711	–	–	11 711	11 711
Гроші та їх еквіваленти	8	44912,3	49403	8	9
Витрати майбутніх періодів	32	–	–	32	32
Інші оборотні активи	634	–	–	634	634
Усього оборотні активи	77 044	-	-	70 641	77 097

Таким чином, за результатами прогнозування можемо стверджувати, що у 2021 році потреба у оборотних активах зросте на 6456 тис.грн (з 70641 тис.грн у 2020р. до 77097 тис.грн у 2021 р). Однак, при цьому зростуть і показники оборотності, що вплине на зростання ефективності формування і використання оборотних активів (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Прогноз показників ефективності формування та використання оборотних активів на 2020-2021 рр.

Показники	ФАКТ	ПРОГНОЗ		Приріст у 2020-2021 рр.,	
	2019р.	2020р.	2021р.	Абс. (+/-)	Відн. (+/-)
Кофіцієнт оборотності оборотних активів, разів	5,05	5,13	5,80	0,67	13,02
Рентабельність оборотних активів, %	1,44	9,87	14,30	4,43	-
Частка запасів у оборотних активах, пунктів	0,41	0,43	0,44	0,01	2,74
Частка товарної дебіторської заборгованості у оборотних активах, пунктів	0,37	0,32	0,33	0,01	2,74
Питома вага оборотних активів у сукупних активах, %	64,04	66,79	73,54	6,76	10,12

Отже, у даному питанні було обґрунтовано основні напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємстві ТОВ «Буринський молокозавод», до яких відносяться: розширення збутової мережі підприємства у сегменті роздрібних продажів; удосконалення процесів товаропостачання сировини під виробничі потреби підприємства; удосконалення політики стимулювання попиту за рахунок використання інтернет-реклами. Наведені заходи разом із програмою впровадження фінансового контролінгу та системи KPI дадуть можливість отримати у плановому періоді зростання доходів, прибутку та показників оборотності оборотних активів. Обсяг доходів підприємства зросте у 2021 році до 446798 тис.грн, що буде зумовлено як посиленням фінансової політики шляхом впровадження системи контролінгу, а також за рахунок удосконалення використання оборотних активів. Обсяг чистого прибутку підприємства складе у 2020 році 6974 тис.грн, у 2021 році – 11026 тис.грн. за результатами прогнозування можемо стверджувати, що у 2021 році потреба у оборотних активах зросте на 6456 тис.грн (з 70641 тис.грн у 2020р. до 77097 тис.грн у 2021 р). Однак, при цьому зростуть і показники оборотності, що вплине на зростання ефективності формування і використання оборотних активів. Прогнозне зростання рівня оборотності складе 13,2%, рентабельності оборотних активів – 4,4%.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ:

Отже, проведене дослідження дозволяє сформувати такі висновки і пропозиції:

Результати досліджень різних підходів науковців до визначення поняття «оборотні активи» дають можливість стверджувати, що правильне розуміння даного поняття є дуже важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Однак, слід відзначити, що значна частина визначень характеризує дане поняття дещо однобоко і не висвітлює всієї їх сутності. Виділення основних сутнісних характеристик поняття «оборотні активи» дало змогу сформулювати власне більш повне визначення. Отже, оборотні активи – сукупність мобільних активів, які ритмічно використовуються протягом одного операційного циклу (року), здійснюють свою структурну трансформацію, з урахуванням взаємопов'язаності їх складових, та забезпечують господарську діяльність підприємства з метою отримання економічного ефекту. Нормування оборотних активів включає розробку й установлення на кожнім підприємстві спеціальних норм по окремих видах матеріальних цінностей, витрат виробництва й т.д. і розрахунок нормативу власних оборотних активів у грошовому вираженні на кінець року, кварталу.

Було наведено економічну характеристику підприємства ТОВ «Буринський молокозавод». У 2019 році підприємство практично втратило майже весь експортний ринок збуту, оскільки не змогло домовитися з посередником, який здійснював закупівлі молочної продукції (переважно продукція тривалого зберігання: згущене молоко, сухе молоко, вершки та пастеризоване молоко тривалого зберігання). Також у 2018-2019 рр. спостерігалося скорочення заготівель натурального молоко в Сумській області. Негативні зміни у фінансовому стані підприємства ТОВ «Буринський молокозавод» у 2017-2019 рр. обумовлені насамперед зростанням у цьому періоді обсягів позикового фінансування та паралельного скорочення власних оборотних активів.

На основі проведено аналізу, можна сказати, що значне зростання обсягу оборотних активів у 2019 році зумовлено зростанням дебіторської заборгованості за розрахунками з одним із підприємств засновників - видача безвідсоткової короткострокової фінансової допомоги. Найбільшу питому вагу в структурі оборотних активів займають запаси, дебіторська заборгованість товарного характеру та інша поточна дебіторська заборгованість. При цьому найбільшу частку мають запаси. Станом на 01.01.17 дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги підприємства в структурі оборотних активів складала 26,48%, запаси – 48,14%, інша поточна дебіторська заборгованість – 22,23%, інші оборотні активи – 2,94%. У складі готової продукції найбільшу частку становили запаси сухого та згущеного молока. Ці товари мають найбільшу тривалість терміну зберігання, а тому є можливим утримання вищого нормативу їх залишків. Структура оборотних активів, враховуючи юридичну природу договорів з покупцями та постачальниками, відповідає потребам розвитку підприємства. Проаналізовані дані фінансової звітності свідчать про наявність тенденції значного перевищення темпів росту оборотних активів порівняно з темпами зростання чистих доходів від операційної діяльності. Протягом 2018-2019 рр. темпи росту чистого доходу та оборотних активів становили відповідно 69,0% та 84,8%. Перевищення темпів росту оборотних активів над темпами росту обсягів чистого доходу свідчить про тенденцію до заморожування фінансових ресурсів в оборотних активах.

Було проведено оцінювання рівня ефективності управління оборотними активами підприємства ТОВ «Буринський молокозавод». Фінансовий цикл є меншим за операційний. Така ситуація є негативною з точки зору фінансової рівноваги, адже вказує на те, що період обороту дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів значно менший за період обороту кредиторської заборгованості. Тобто, це є наслідком агресивної моделі фінансування оборотних активів, за якої вони в значній мірі профінансовані за рахунок товарної кредиторської заборгованості. У 2019 році за рахунок зменшення середньорічного обсягу оборотних активів на 11969 тис.грн. відбулося

зменшення чистого доходу від реалізації на 74287,3 тис.грн. За рахунок зниження рівня оборотності оборотних активів відбулося зниження чистого доходу на 77027,7 тис.грн. У 2018-2019 рр. відбулося зниження показника рентабельності оборотних активів на 9,0%. За рахунок зростання періоду обороту оборотних активів в 2018-2019 роках підприємство умовно заморозило 77028 тис.грн у оборотних активах, внаслідок чого воно недоотримало 1111 тис.грн чистого прибутку.

Напрямки покращення фінансового стану ТОВ «Буринський молокозавод» є впровадження системи фінансового контролінгу та системи KPI для контролю оборотності запасів, дебіторської заборгованості та інших фінансових показників. Процес імплементації механізмів фінансового контролінгу на підприємстві ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році може тривати до 149 днів, у тому числі за наступними напрямками: розробка нової фінансової структури підприємства – 27 днів; формування документації та підготовка до впровадження – 45 днів; розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 77 днів. Бюджет витрат на впровадження фінансового контролінгу в процеси фінансового управління ТОВ «Буринський молокозавод» у 2021 році складе 727,2 тис.грн., у т.ч.: розробка нової фінансової структури підприємства – 64,8 тис.грн; формування документації та підготовка до впровадження – 108 тис.грн; розробка регламентних звітів та бюджетів для процесів фінансового контролінгу – 554,4 тис.грн.

Було обґрунтовано основні напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємстві ТОВ «Буринський молокозавод», до яких відносяться: розширення збутової мережі підприємства у сегменті роздрібних продажів; удосконалення процесів товаропостачання сировини під виробничі потреби підприємства; удосконалення політики стимулювання попиту за рахунок використання інтернет-реклами. Наведені заходи разом із програмою впровадження фінансового контролінгу та системи KPI дадуть можливість отримати у плановому періоді зростання доходів, прибутку та показників оборотності оборотних активів. Обсяг доходів

підприємства зросте у 2021 році до 446798 тис.грн, що буде зумовлено як посиленням фінансової політики шляхом впровадження системи контролінгу, а також за рахунок удосконалення використання оборотних активів. Обсяг чистого прибутку підприємства складе у 2020 році 6974 тис.грн, у 2021 році – 11026 тис.грн. за результатами прогнозування можемо стверджувати, що у 2021 році потреба у оборотних активах зросте на 6456 тис.грн (з 70641 тис.грн у 2020р. до 77097 тис.грн у 2021 р). Однак, при цьому зростуть і показники оборотності, що вплине на зростання ефективності формування і використання оборотних активів. Прогнозне зростання рівня оборотності складе 13,2%, рентабельності оборотних активів – 4,4%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств: [підруч.] / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К.: КНЕУ, 2012. – 780 с.

2. Блейчик І.М. Особливсті фінансового управління майном в умовах кризи // Вісник Тернопільської академії управління, 2015. – №2. – с. 54-59.

3. Бородавкін А.Н., Моляков Д.С., Сорока Р. Методологічні основи управління оборотними активами / А.Н. Бородавкін // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179/knp179_31-33.pdf

4. Бурбело О.А. Оцінка ефективності використання оборотних активів [Текст] / О.А. Бурбело, О.І. Зуєва // Економіка АПК. – 2017. – №11. – С.50-53.

5. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / А. Ф. Бурик. – К.: ЦУЛ, 2016. – 260 с.

6. Василенко Л.Т. Фінанси підприємств у схемах і таблицях [Текст]: наочний навч. посіб. / Л. Т. Василенко, Л. В. Гут, О. П. Оксеєнко. – К.: Дакор, 2016. – С. 65.

7. Власова Н.О. Чинники формування оборотних активів підприємств роздрібної торгівлі [Текст] / Н.О. Власова, М.В. Чорна, О.В. Михайлова // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – №8. – С.156-163.

8. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства: навчальний посібник / М. В. Володькіна. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 196 с.

9. Гаркуша Н.М., та ін. Класифікація матеріальних оборотних активів у системі управління підприємством / Н.М. Гаркуша, І.В. Руденко // Економіка підприємства, 2018. – №12. – С. 288-293.

10. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об’єднань підприємств: навч. посіб. / О. О. Гиль. – К.: Ліра-К, 2015. – 248 с.

11. Господарський кодекс України: Закон України №436-IV від 16.01.2016 р. [електронний ресурс] – режим доступу: www.rada.gov.ua

12. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посіб. / І. І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2016. – 428 с.

13. Гринюк І. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія / І. Гринюк // Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 2016. – №4. – С. 64-74

14. Губарик О.М. Оборотні активи в управлінському обліку підприємства / О.М. Губарик // АгроСвіт. – 2017. – № 20. – С. 25-28.

15. Губіна І.А. Аналіз оборотного капіталу / І.А. Губіна // Світ бухгалтерського обліку, 2015. – №3. – С.71-76

16. Гусєва О. Оцінка джерел фінансування поточних активів торговельних підприємств // Торгівля і ринок України: Тематичний збірник наукових праць з проблем торгівлі і громадського харчування. Випуск 10. Том 3. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2014. – С.159-168.

17. Демченко Т.А. Економічна суть оборотних активів і проблеми їх визнання й класифікації [Текст] / Т.А. Демченко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №12. – С.175-180.

18. Домбровська Н.Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства / Н. Р. Домбровська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №17. – Режим доступу до статті: http://global-national.in.ua/issue-17-2017

19. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства / Є.О. Донін // Економіка і організація управління, 2018. – № 1. – С. 75-85.

20. Драгун Л.М., та ін. Удосконалення аналізу ефективності використання обігових коштів підприємства / В.Ф. Шевченко, О.Л. Бондаренко // Фінанси України, 2014. – №12. – С. 12-25.

21. Дудчик О.Ю. Управління платоспроможністю та ліквідністю підприємств сфери інформації та телекомунікації та формування системи їх забезпечення / О.Ю. Дудчик // Економіка і суспільство, 2017. – №13. – С. 1088-1095.

22. Жук О. С. Оцінка стану та структури активів підприємства / О. С. Жук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2016. – № 3 (31). – С. 16-20.

23. Зайцева І.Ю. Класифікація нематеріальних активів за групами та ознаками / І. Ю. Зайцева, Н. С. Ситник // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016. – Вип. 54. – С. 387-394.

24. Капаруліна І.М. Розвиток підприємства: концепція і технологія дослідження: монографія / І. М. Капаруліна. – К.: ЦУЛ, 2015. – 432 с.

25. Ковальчук Н.О. Нормування оборотних активів як одна з передумов підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств [Текст] / Н.О. Ковальчук // Фінансово-економічне, обліково-аналітичне та організаційно-правове забезпечення відтворювальних процесів на шляху до економіки знань: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. / МФУ, БДФА [та ін.]. – Чернівці: [БДФА], 2016. – С. 277-279.

26. Ковальчук Н.О. Особливості управління оборотними активами на вітчизняних підприємствах [Текст] / Н.О. Ковальчук // Науковий вісник. Економічні науки: [зб. наук. пр.] / МФУ, БДФА; [гол. ред. В. В. Прядко]. – Чернівці: Золоті литаври, 2016. – Вип.1. – С. 99-107.

27. Колодяжна К.А. Управління оборотними коштами і їхня роль в діяльності торгових підприємств // Торгівля і ринок: Збірник наук.праць. – К. – 2015, вип. 28 Т.2. – С.76-82.

28. Колосок А.М. Підходи до визначення сутності необоротних активів підприємства та шляхи поліпшення їх використання / А. М. Колосок, О. М. Петрук // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка, 2016. – №3. – С. 55-59.

29. Косянчук Т.Ф. Економічна діагностика: навч. посіб. / [Косянчук Т. Ф., Лук'янова В. В., Майоророва Н. І., Швид В. В.]. – К.: Ліра-К, 2016. – 452 с.

30. Лисьонкова Н.М., та ін. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства / Н.М. Лисьонкова, В.Ю. Захарчук // Приазовський економічний вісник, 2018. – №5. – С. 354-358.

31. Маргасова В.Г. Стратегія управління оборотним капіталом / В. Г. Маргасова // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2016. – № 4. – С. 218–224.

32. Маргасова В.Г. Аналіз існуючих методів управління оборотними активами підприємства / В. Г. Маргасова // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. пр. – 2017. – Вип. № 1 (20). – С. 254 –259.

33. Мельничук К.С. Управління оборотними активами підприємства як необхідна складова забезпечення їх ефективної діяльності / К. С. Мельничук // Наука й економіка. – 2016.– № 4 (16). – Т. 2. – С.108-112.

34. Назаренко О.Ф. Стан та тенденції структури оборотних коштів промислових підприємств в Україні / О. Ф. Назаренко // Актуальні проблеми економіки, 2016. – №6. – С. 53-62.

35. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: Загальні вимоги до фінансової звітності. [Електронний ресурс]. Режим доступу http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/

36. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П. Л. Носов, Г. І. Купалова // Економіка і держава. – 2017. – №7. – С. 43-46.

37. Нусінов В.Я. Эффективность использования оборотных средств предприятий: моногр. / В. Я. Нусінов, Г. А. Семенов, С. Я. Салыга. – Кривой Рог: Издательский дом, 2014. – 432 с.

38. Осадчук Д. Сутність та склад оборотних активів підприємства / Осадчук Д. // Матеріали Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання», 20-21 квітня 2016 року – Т.: ТНТУ, 2016 – Том 2. – С. 59.

39. Римарчук А.М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні [Текст]. – 2018. – №7 (110). – С. 64-70.

40. Ситник Г.В. Фінанси торгівлі : монографія / Г.В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 672 с

41. Сословський В.Г. Вибір методу планування оборотних активів підприємств / В. Г. Сословський, І. О. Лисненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2018_2/ part1/24.pdf

42. Стоянова-Коваль С.С. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації / С. С. Стоянова-Коваль, О. М. Стоянова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 10 (2). – С. 100-105.

43. Хорунжак Н.М. Понятійна сутність необоротних активів і проблеми її ідентифікації / Н. М. Хорунжак / Глобальні та національні проблеми економіки, 2017. – №19. – С. 554-558.

44. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотними активами промислових підприємств / О. М. Чубка, О. М. Рудницька // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ ntb/2485/1/64.pdf

45. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотними активами промислових підприємств / Чубка О.М., Рудницька О.М. // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль, 2017. – №12. – С.440-445.

46. Чухно І.С. Удосконалення системи обліку, контролю і аналізу ефективного використання оборотних активів підприємства / І. С. Чухно, С. В. Рилєєв. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intkonf.org/ udoskonalennya-obliku-kontrolyu-i-analizu-oborotnih-aktiviv-pidpriemstva.